

MEERWAARDENONDERZOEK

een onderzoek naar de meerwaarde
van het NT2-vrijwilligersaanbod in Antwerpen
zoals geformuleerd door de cursisten

Inhoud

1. INLEIDING	3
1.1. OPZET VAN HET ONDERZOEK.....	3
1.2. AARD VAN HET ONDERZOEK	3
1.3. METHODIEK	4
1.4. PERIODE.....	6
1.5. DANKWOORD.....	6
2. DE RESPONDENTEN	7
2.1. ALGEMEEN.....	7
2.2. SCHOOLLOOPBAAN	7
2.3. SPECIFIEKE GROEPEN.....	9
2.6. CONCLUSIES	9
3. DE MEERWAARDEN	11
3.1. ALGEMEEN.....	11
3.2. DE MEERWAARDEN GERELATEERD AAN DE VRIJWILLIGERSORGANISATIES.....	12
3.3. DE MEERWAARDEN GERELATEERD AAN DE SCHOOLLOOPBAAN.....	13
3.4. ANALYSE VAN DE MEERWAARDEN	14
3.5. CONCLUSIES.....	18
4. SPECIFIEKE GROEPEN.....	19
4.1. VROUWENGROEPEN	19
4.2. GESPREKSGROEPEN.....	21
4.3. GROEPEN MET KINDEROPVANG	22
4.4. CURSISTEN DIE TWEE SCHOLEN COMBINEREN.....	23
4.5. AFHAKERS	23
4.6. CURSISTEN DIE ZICH NOOIT ELDERS INSCHREVEN	25
4.7. CONCLUSIES.....	26
5. DE MEERWAARDEN PER VRIJWILLIGERSORGANISATIE	28
5.1. VERENIGING VOOR SOLIDARITEIT VZW.....	28
5.2. SAMENLEVINGSOPBOUW – TAALLOOR.....	30
5.3. CAW DE TERP – VROUWENWERKING	32
5.4. SAMENLEVINGSOPBOUW – BUURTHUIS 'T PLEINTJE	34
5.5. SAMENLEVEN.BE VZW - ELCKER-IK CENTRUM.....	36
5.6.. OCMW ANTWERPEN – DIENSTENCENTRUM KLEIN HEIDE:.....	38
5.7. OCMW ANTWERPEN-SOCIAAL CENTRUM COEVELT	39
5.8. OCMW ANTWERPEN-DIENSTENCENTRUM DE BILZEN	39
5.9. FEDERATIE VAN MAROKKAANSE VERENIGINGEN	41

5.10. HARMATTAN/DE LOODSEN	43
5.11. WEDERZIJD'S HULPBEToon - TABORA.....	44
5.12. IVCA	46
5.13. ELEGAST.....	48
5.14. VERENIGING TSJETSJEENSE GEMEENSCHAP ANTWERPEN (VTGA)	49
5.15. POOLS-VLAAMS CULTURELE CLUB WATRA.....	50
5.16. CONCLUSIES	51
<u>6. ALGEMENE CONCLUSIES.....</u>	<u>52</u>

1. Inleiding

1.1. Opzet van het onderzoek

Waarom hebben NT2-cursisten nog steeds belangstelling voor vrijwilligersinitiatieven terwijl er nauwelijks nog wachtlijsten zijn in het regulier aanbod? Bieden deze NT2-vrijwilligersinitiatieven volgens hen wel een meerwaarde t.o.v. reguliere lessen? Of zijn ze niets meer dan overbodige concurrenten van de reguliere NT2-centra?

Deze en andere vragen worden in de NT2-wereld vaak gehoord. Even zo snel verdwijnen ze omdat niemand een ietwat objectief, overkoepelend antwoord weet te bieden.

Een onderzoek naar de meerwaarde van NT2-vrijwilligersinitiatieven diende zich dus aan.

- Voor het regulier aanbod wil dit onderzoek een aanwijzing bieden van mogelijke lacunes in het eigen aanbod.
- Voor de vrijwilligersorganisaties wil het onderzoek een reeks verklaringen en argumenten bieden die hun reden van bestaan objectief vaststellen.

Het onderzoek peilde naar het gewicht dat cursisten toekennen aan *meerwaarden* van het NT2-vrijwilligersaanbod. Meerwaarden zijn redenen die de respondenten aangaven om aan te duiden waarom zij bij die bepaalde organisatie les volgen en niet elders.

Het onderzoek peilde *niet* naar didactische aanpak van de lesgevers, organisatie, intakeprocedure enz...

1.2. Aard van het onderzoek

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de kwaliteitsmedewerkers van het Huis van het Nederlands van de stad Antwerpen.

We kozen bewust voor een rechtstreekse bevraging van de doelgroep, zonder intermediairen. Ook al hebben de vrijwilligers/lesgevers vaak een heel accuraat beeld van hun cursisten, het is en blijft een beeld. Door een rechtstreekse bevraging sluiten we die perceptie grotendeels uit.

We kozen ook voor een volledige bevraging, d.w.z. dat alle ons bekende vrijwilligersinitiatieven werden bevraged. Binnen de organisaties werden alle groepen bevraged en binnen de groepen alle aanwezige cursisten. De representativiteit van de bevraging is dus gegarandeerd. Voor alle duidelijkheid vermelden we dat er tijdens het onderzoek van minder cursisten aanwezig waren dan er ingeschreven cursisten zijn. Deze groep afwezigen (een groep die waarschijnlijk vaker lessen mist) werd dus niet in het onderzoek opgenomen.

Hierbij moet worden opgemerkt dat het merendeel van de bevragingen in groep gebeurden. Het onderzoek was beperkt in tijd en middelen. De onderzoekers hadden geen ruimte om respondenten apart te nemen. Bovendien wilden we van geen enkele cursist waardevolle leer-tijd ontnemen. Het is dus niet uitgesloten dat de invloed van de groep de resultaten heeft beïnvloed; mensen zijn meer geneigd tot het formuleren van 'sociaal aanvaardbare' antwoorden wanneer hun klasgenoten meeluisteren. Om deze 'ruis'-factor te minimaliseren, besloten we het onderzoek in de mate van het mogelijke in tweetallen uit te voeren (zie onder 1.3.).

Een andere kanttekening is dat in sommige gevallen het niveau Nederlands van de respondenten zo laag was dat we niet met 100% zekerheid konden garanderen dat onze vragen juist werden begrepen. Van vier respondenten konden we om deze reden geen antwoorden optekenen. In de andere gevallen werd -waar mogelijk- een klasgenoot of lesgever als tolk ingeschakeld.

1.3. Methodiek

De telling gebeurde aan de hand van de inventaris van het NT2-vrijwilligerswerk van het Huis van het Nederlands. Het bijhouden van deze inventaris werd gestart in 2005 en bevat een aantal gegevens over de bestaande NT2-groepen begeleid door vrijwilligers in Antwerpen.

Alle organisaties op deze lijst waren bereid om mee te werken aan dit onderzoek.

Het onderzoek zelf kaderde steeds in een lesmoment. Het was de uitdrukkelijke bedoeling om geen lestijd verloren te laten gaan. Het onderzoeksgesprek werd daarom opgezet als een spreekoefening.

Een medewerker van het Huis van het Nederlands gaf steeds een inleiding en stelde kort het Huis van het Nederlands voor. Cursisten stelden kort zichzelf en hun schoolloopbaan voor.

Het onderzoek bestond uit twee delen:

1. Bij de eerste 54 respondenten werd een *open vraagstelling* gehanteerd. Hieruit resulteerden twaalf mogelijke meerwaarden van het vrijwilligersaanbod zoals ze door de respondenten gepercipieerd werden. Tijdens dit deel van het onderzoek werd gewerkt met een korte vragenlijst:

1. Kennismaking (ijsbreker)
  - Hoe heet deze school?
  - Wie gaat ook naar een andere school?
  - Wie ging vroeger naar een andere school?
2. Partneroefening (gespreksoefening per twee):
  1. Noem 3 dingen waarom je hier naar school komt?
  2. Als je in een andere school zit of zat, noem dan 1 ding dat beter kan aan die school?
3. Terugkoppeling in grote groep: cursisten stellen hun gesprekspartner voor. De antwoorden worden genoteerd.

2. Het *gestructureerd onderzoek* bouwde voort op de resultaten van het eerste deel: De twaalf mogelijkheden die resulteerden uit het eerste deel werden voorgelegd aan de overige respondenten. De keuzelijst van 12 meerwaarden zag er als volgt uit:

dicht bij huis
enkel vrouwen in de groep
geen kinderopvang
goed uurrooster (goed tijdstip of flexibele uren)
kleine groep
mag niet meer naar Open School (uitgeleerd)
moet van OCMW
niet duur

niet te veel grammatica
veel spreken
wacht op andere les (staat op wachtlijst)
weet niet hoe ik een andere school vind
andere

Als partneroefening werden kaartjes uitgedeeld met afbeeldingen van deze twaalf meerwaarden. Hieruit moesten de aanwezige cursisten, door elkaar te interviewen, maximaal 3 keuzes maken die ze in volgorde van belangrijkheid aan de onderzoeker kenbaar maakten. Steeds hadden ze de mogelijkheid om aan te vullen met andere meerwaarden. Van deze interview-methodiek werd enkel afgeweken in uitzonderlijke omstandigheden, bv. als het niveau NT2 van de cursisten het niet toeliet of als de groep uitzonderlijk klein was. Een enkele keer werd afgeweken omdat de groep niet gemotiveerd bleek te zijn om in tweetallen te werken. In al deze gevallen hielp de onderzoeker de cursisten individueel om hun drie keuzes te maken en werden de resultaten klassikaal besproken.

De begeleidende vraag was steeds: "Waarom kom je naar hier om Nederlands te volgen en ga je niet naar een andere school?" De keuzes werden vervolgens ingedeeld in 3 categorieën meerwaarden. De uiteindelijke gegevens werden als volgt verwerkt:

	cat.1	cat 2	cat 3
score	3	2	1

De belangrijkste meerwaarde kreeg 3 punten, de tweede 2 punten en de derde 1 punt. Het totaal van de drie scores geldt als eindresultaat. Dat eindresultaat zegt dus niets over het aantal respondenten. Wel zegt het iets over het gewicht dat respondenten toekennen aan deze of gene meerwaarde, wat het doel van het onderzoek is.

Let wel: Niet iedereen maakte drie keuzes! Sommige cursisten 'wogen' dus zwaarder dan andere. Iemand die slechts 1 keuze maakte, leverde drie punten, iemand die de drie keuzes maakte, leverde zes punten.

- Alle 318 respondenten kozen minimaal 1 meerwaarde;
- 221 respondenten kozen twee meerwaarden;
- slechts 122 respondenten kozen er drie.

Zo levert een bepaalde organisatie 332 punten op, terwijl er slechts 64 cursisten bevraagd werden. Het totaal aantal punten varieert van groep tot groep en is niet makkelijk interpreteerbaar. Daarom gebruikten we in de meeste tabellen en grafieken van dit rapport percentages, hoewel de absolute aantallen eigenlijk zeer klein zijn.

Tenslotte dient opgemerkt te worden dat we na grondige afweging de 54 respondenten van het kwalitatief onderzoek mee opnamen in het totale onderzoek. We zijn van oordeel dat het geringe verlies aan accuraatheid van de antwoorden van de groep niet opweegt tegen het voordeel van deze relatief grote, representatieve groep mee op te nemen in de uiteindelijke resultaten. We hebben hun open antwoorden gehercodeerd en herleid tot de twaalf hierboven vermelde meerwaarden.

1.4. Periode

Het eerste deel van het onderzoek liep van 8-10-2007 tot 22-10-2007. Vijf TaalOor-groepen werden in die periode bezocht. We telden 54 respondenten.

Het tweede, gestructureerde deel van het onderzoek liep van 06-11-2007 tot 9-04-2008. 37 groepen werden in die periode bezocht. Nog eens 268 respondenten werden bevraagd.

1.5. Dankwoord

Dit onderzoek was er nooit gekomen zonder de bereidwillige inzet van de NT2-vrijwilligers en de mensen van de organisaties achter hen (vaak zelf vrijwilligers). Zij zijn de motor van het onderzoek. Hun gastvrijheid en geduld maakte een arbeidsintensief onderzoek zoals dit mede mogelijk.

Uiteraard ook onze oprechte dank aan de respondenten: die meer dan driehonderd anderstaligen die ondanks de soms torenhoge taalbarrière hun uiterste best deden om een zo eerlijk mogelijk antwoord te geven op onze vragen.

Ook dank aan Inge Van Nieuwenhuyze, stafmedewerker van de dienst Samenleving en Diversiteit van de Stad Antwerpen voor haar deskundig advies over de statistische en methodologische verwerking van de gegevens.

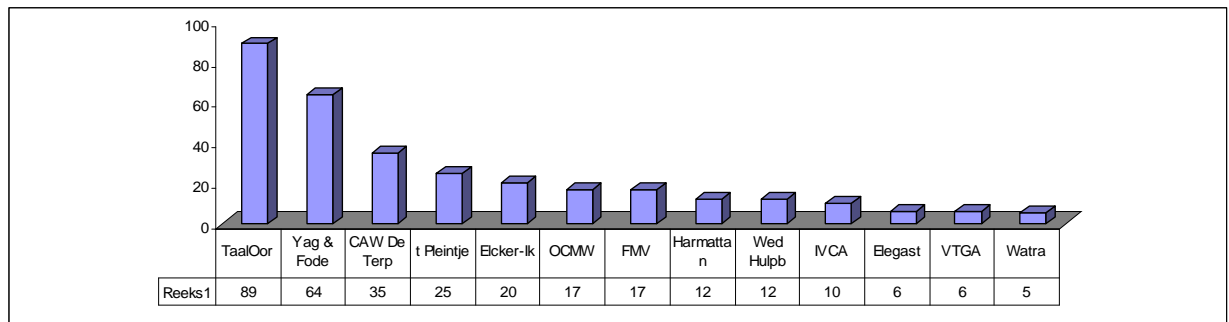
2. De respondenten

2.1. Algemeen

Deelname aan het onderzoek was volledig vrijblijvend. Alle gecontacteerde organisaties boden hun volle medewerking aan.

In totaal werden 42 lesgroepen bezocht bij 13 vrijwilligersinitiatieven (De 7 TaalOor-initiatieven en de 3 OCMW-dienstencentra werden als één geheel opgenomen in deze lijst, ondanks de soms grote verscheidenheid tussen de initiatieven onderling).

In totaal namen 322 cursisten deel aan de groepen. Vier van hen werden uit het onderzoek gehaald omdat ze onverstaaanbaar waren.

Naast dit overzicht zijn er nog vijf ons bekende organisaties die op het moment van het onderzoek geen actief aanbod NT2 hadden. (Ze hebben er een in opstart, hadden vorig jaar een aanbod dat momenteel stilgevallen is), of hebben momenteel niet genoeg deelnemers om een onderzoek te kunnen verantwoorden.

De aantallen zoals hier vermeld zijn de effectief bevroegde cursisten. Ze geven dus geen exact beeld van het aantal inschrijvingen bij de desbetreffende organisatie (bv. bij Yaguine en Fode ontmoetten we 64 mensen op de dag van het onderzoek, terwijl er 180 inschrijvingen werden genoteerd door de organisatoren).

Zoals reeds vermeld, werden alle ons bekende, bestaande groepen in Antwerpen bevroegd. Uitzondering op deze regel zijn de conversatiegroepen van Elcker-Ik, de woensdaggroep van Harmattan en een groep van TaalOor Borgerhout-Zuid. Reden hiervoor is dat de cursisten in deze groepen grotendeels overlappen met de cursisten uit andere groepen van dezelfde organisatie.

2.2. Schoolloopbaan

We peilden niet naar leeftijd of geslacht van de respondenten. We wilden de gevraagde informatie immers zo veel mogelijk beperken om zo min mogelijk inbreuk te plegen op de privacy van de respondenten.

De vraag naar schoolloopbaan werd wel gesteld. Een aantal zaken vallen hierbij op:

- Bijna een kwart van de bevroegde cursisten heeft nooit Nederlands heeft geleerd in een andere school.
- Slechts 12 mensen (4%) staan momenteel op een wachtlijst. Dat terwijl het NT2-vrijwilligersaanbod ooit een belangrijke bestaansreden had door het gebrek aan beschikbare plaatsen in het regulier aanbod! Het vrijwilligersaanbod heeft dus duidelijk een andere invulling gekregen dan zeg maar vijf jaar geleden...
- 38% van de cursisten combineren dit aanbod met een aanbod elders. Alle andere cursisten (zowel de afhakers van het regulier aanbod als degenen die nooit een ander aanbod volgden) krijgen dus uitsluitend les in het vrijwilligerscircuit. Het gaat om 62% van de doelgroep.

schoolloopbaan	aantal	%
volgt ook elders les (combineerders)	122	38%
volgde vroeger elders les (afhakers)	110	35%
volgde nooit elders les	74	23%
staat op wachtlijst	12	4%
totaal	318	

Als we de schoolloopbaan-gegevens kruisen met de gegevens per vrijwilligersorganisatie, zien we het volgende beeld:

organisatie	CV O	OS A	and er	tot. Co mbi n.	% comb in.*	EX CV O	EX OS A	EX UT	EX and er	tot. afh ake rs	% afhak. *	wac htlij st	gee n	% Geen*	Tot.
TaalOor	26	17	2	45	51%	13	17	2	2	34	38%	4	6	7%	89
Yag & Fode	19	6	6	31	48%	28	2	0	1	31	48%	0	2	3%	64
CAW De Terp	1	4	1	6	17%	6	4	0	1	11	31%	3	15	43%	35
t Pleintje	11	2	0	13	52%	0	2	1	0	3	12%	0	9	36%	25
Elcker-Ik	3	2	0	5	25%	4	4	0	0	8	40%	3	4	20%	20
OCMW	1	1	0	2	12%	1	2	0	0	3	18%	0	12	71%	17
FMV	0	4	0	4	24%	1	2	0	1	4	24%	1	8	47%	17
Harmattan	1	3	2	6	50%	2	0	0	0	2	17%	0	4	33%	12
Wed Hulpb.	4	0	1	5	42%	4	0	0	1	5	42%	0	2	17%	12
IVCA	0	0	0	0	0%	2	4	0	0	6	60%	0	4	40%	10
Elegast	0	0	0	0	0%	1	1	0	0	2	33%	0	4	67%	6
VTGA	4	0	1	5	83%	0	0	0	0	0	0%	1	0	0%	6
Watra	0	0	0	0	0%	1	0	0	0	1	20%	0	4	80%	5
totaal	70	39	13	122	38%	63	38	3	6	110	35%	12	74	23%	318

* De som van de drie vermelde percentages is niet noodzakelijk gelijk aan 100; de kolom 'wachtlijst' werd immers niet in percenten omgezet.

Legende:

- CVO: Centrum voor Volwassenenonderwijs
- OSA: Open School Antwerpen (=Centrum voor Basiseducatie)
- Combin: respondenten die deze les combineren met een aanbod elders

- EX: respondenten die elders afhaakten
- Geen: respondenten die nooit enig ander aanbod NT2 volgden.

Enkele opmerkingen bij deze tabel:

- Cursisten van de twee grootste vrijwilligersorganisaties (TaalOor en Yaguine en Fodé) zitten bijna allemaal in het reguliere circuit of hebben er gezeten.
- Het grootste aantal mensen dat ook elders les volgt, vinden we bij VTGA, 't Pleintje, TaalOor, Harmattan en Yaguine en Fodé. In drie organisaties zitten uitsluitend cursisten die op dit moment nergens anders les volgen. Voor meer details over individuele organisaties, zie hoofdstuk 5.
- Veel afhakers bij Ivca, Elcker-Ik en Yaguine en Fodé.
- We tellen een veel groter CVO-publiek (63%) dan Open School-publiek (37%). (sommige van mensen die nu staan ingeschreven en er vroeger les volgden)

2.3. Specifieke groepen

Sommige groepen in het NT2-vrijwilligersaanbod vallen op door hun specificiteit. Voor meer details van deze groepen verwijzen we naar hoofdstuk 4.

1. vrouwengroepen: 151 cursisten (47% van de onderzoekspopulatie) kiezen voor een niet-gemengd aanbod;
2. gespreksgroepen: exact 100 cursisten (31%) zitten in zgn. 'zuivere' gespreksgroepen, d.i. gespreksgroepen waar (bijna) geen schriftelijke vaardigheden aan bod komen;
3. groepen met kinderopvang: in totaal 120 cursisten (38%) kunnen hun kind mee naar de les nemen als ze dat willen. Hiervan volgen 45 cursisten les in groepen waar hun kinderen kunnen genieten van een gestructureerde vorm van kinderopvang. De overige 75 cursisten zitten in groepen waar kinderen welkom zijn, maar niet opgevangen worden (vooral voor kleine baby's).

Ook aan de hand van de schoolloopbaangegevens kunnen we ook cursisten opdelen in een aantal significante groepen:

4. cursisten die twee cursussen combineren
5. cursisten die afhaakten van het regulier aanbod
6. cursisten die zich nooit elders inschreven

Ook deze groepen worden afzonderlijk belicht in hoofdstuk 4

2.4. Conclusies

- In de stad Antwerpen zijn een 500-tal mensen ingeschreven in NT2-vrijwilligersgroepen (noot: dat is ongeveer 4% van de ruim 12.000 ingeschreven cursisten in het regulier onderwijs). Dit onderzoek peilde naar de meningen van 322 effectief aanwezige cursisten.
- Bijna de helft van deze NT2-vrijwilligersgroepen zijn niet-gemengde groepen. Ze zijn alleen toegankelijk voor vrouwen.

- Een derde van de bevroagde cursisten nemen deel aan gespreksgroepen, waar schriftelijke vaardigheden slechts hoogst sporadisch aan bod komen.
- Meer dan een derde van de bevroagde cursisten kunnen, als ze dat willen, hun kind meenemen naar de les. Er is al dan niet gestructureerde opvang voorzien.
- Bijna een kwart (23%) van de cursisten in het vrijwilligersaanbod volgde nooit elders les.
- 35% van de respondenten volgde ooit ergens anders les (vooral bij een CVO) maar haakte af om uiteenlopende redenen.
- Een ongeveer even grote groep (38%) combineert het vrijwilligersaanbod met een inschrijving in het reguliere circuit. Ze zijn ook ingeschreven in een CVO en in mindere mate bij Open School.
- Het Antwerpse NT2-vrijwilligerslandschap is de afgelopen jaren heel wat veranderd. Waar veel initiatieven een belangrijke bestaansreden hadden door het bestaan van wachtlijsten, is dat nu veranderd; slechts een handvol cursisten in het vrijwilligersaanbod staat op een wachtlijst. Cursisten schrijven zich dus blijkbaar in bij vrijwilligersorganisaties om andere redenen. Een blik op die redenen vind je in het volgende hoofdstuk.

3. De meerwaarden

3.1. Algemeen

Hieronder volgen enkele overzichtstabellen, waarin de gekozen meerwaarden resp. gerelateerd worden aan:

- o de vrijwilligersorganisatie
- o de schoolloopbaan van de cursisten

Vervolgens wordt een diepgaandere analyse gemaakt per meerwaarde, zodat het profiel van de cursisten die voor deze meerwaarde kozen zichtbaar wordt.

3.2. De meerwaarden gerelateerd aan de vrijwilligersorganisaties

Welke meerwaarde koppelen cursisten aan hun eigen organisatie? Welke organisaties bieden iets 'extra' en wat is dat dan?

De drie belangrijkste meerwaarden per organisatie werden aangegeven met de letters A, B en C. Absolute cijfers zijn immers onderling niet vergelijkbaar, aangezien het aantal cursisten per organisatie ook wisselt.

meerwaarde x organisatie	Yaguine en Fode	TaalOor	CAW De Terp	t Pleintje	Elckerr-Ik	OCMW	FMV	Harmattan	Wed. Hulpbet	IVCA	Elegast	VTGA	Watr a	totaal	%
veel spreken	C	A			B		C		B	A				275	18%
goed uurrooster	B	B		B	C					B		B	A	225	15%
niet duur	A		B					A	C					184	12%
dicht bij huis				A			B				C			133	9%
kleine groep					A			B				C	B	117	8%
enkel vrouwen				B		C	A			C	A			100	7%
weet niet hoe ik een andere school vind			C			A				C				97	6%
niet te veel grammatica														67	4%
Kinderopvang			A								B			55	4%
wacht op andere les			C											47	3%
moet van OCMW						C								42	3%
mag niet meer naar Open School														39	3%
andere		C				B		C	A			A	C	137	9%
totaal														1518	

3.3. De meerwaarden gerelateerd aan de schoolloopbaan

Welke meerwaarden worden geformuleerd door welke cursisten? Welke schoolloopbaan hebben zij?

meerwaarde x schoolloopbaan	Csn. die twee cursussen combineren					Afhakers uit regulier aanbod					Geen ander aanbod		TOTAAL	
	CVO	OSA	andere	tot	%	EX CVO	EX OSA	EX andere	tot	%	geen	wachtljst	tot	%
veel spreken	87	58	16	161	28%	57	20	2	79	15%	24	11	275	18%
goed uurrooster	36	26	11	73	13%	80	21	9	110	22%	42	0	225	15%
niet duur	47	19	15	81	14%	62	7	9	78	15%	25	0	184	12%
dicht bij huis	40	16	2	58	10%	18	15	2	35	7%	37	3	133	9%
kleine groep	46	19	6	71	12%	14	4	2	20	4%	16	10	117	8%
weet niet hoe ik een andere school vind	0	0	0	0	0%	3	9	6	18	4%	79	0	97	6%
mag niet meer naar Open School	0	0	0	0	0%	0	39	0	39	8%	0	0	39	3%
vrouwen apart	12	9	0	21	4%	1	11	3	15	3%	64	0	100	7%
wacht op andere les	3	0	0	3	1%	9	3	2	14	3%	9	21	47	3%
moet van OCMW	3	8	0	11	2%	6	6	0	12	2%	19	0	42	3%
kinderopvang	1	0	0	1	0%	7	14	0	21	4%	30	3	55	4%
niet te veel grammatica	23	1	3	27	5%	30	4	0	34	7%	6	0	67	4%
ander	39	12	11	62	11%	26	5	5	36	7%	35	4	137	9%
Tot. punten	337	168	64	569		313	158	40	511		386	52	1518	
	22%	11%	4%	37%		21%	10%	3%	34%		25%	3%		

3.4. Analyse van de meerwaarden

Elke meerwaarde werd aan de respondenten uitgelegd voordat ze een keuze maakten. Hieronder wordt elke meerwaarde uitvoeriger besproken in volgorde van frequentie.

1. "veel spreken"

'Veel spreken' wordt door de deelnemers aan NT2-vrijwilligersgroepen zonder twijfel beschouwd als de belangrijkste meerwaarde van het vrijwilligersaanbod. Het kan verhelderend zijn om een onderscheid te maken tussen 'zuivere' spreekgroepen en de andere NT2-groepen (zie ook 4.2.)

In de 'zuivere' spreekgroepen wordt deze meerwaarde opmerkelijk vaker genoemd: 31% i.p.v. 18% voor de totale populatie van dit onderzoek.

Enkele markante uitspraken: "*4 dagen les is te weinig; wil alle dagen spreken*". "*Ik wil oefenen, uitspraak verbeteren*", enz...

Voor 45% van de deelnemers aan dit soort spreekgroepen gaat het om een aanvulling op de les die ze momenteel ook volgen in het regulier aanbod.

2. "goed uurrooster"

'Goed uurrooster' wordt door de respondenten beschouwd als de op één na belangrijkste meerwaarde van het NT2-vrijwilligersaanbod. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze vlag twee ladingen dekt:

- *Goed lesmoment*: Allereerst vinden we hier de mensen voor wie de gekozen groep op een goed moment lessen aanbiedt. Zo kiezen bijzonder veel cursisten van Yaguine en Fodé voor deze meerwaarde. Yaguine en Fodé is de enige organisatie met een aanbod op zaterdag. We hoorden erg vaak: "*Avondles is niet te combineren met kinderen, overdag geen tijd door werk*", maar ook "*Ik werk vaak tot 19u*".
- *Flexibele uren*: Voor andere mensen is de flexibiliteit van het aanbod erg belangrijk: ze kunnen omwille van hun huidige levensomstandigheden niet meer dan een keer per week naar school, of twee keer een paar uurtjes, of ze moeten af en toe een les overslaan en dat ligt moeilijk binnen het regulier onderwijs. Iemand drukte het kernachtig uit: "*Dit is MAG komen, niet MOET komen*". Voor veel mensen is "*een keer per week voldoende*". Vaak zijn het mensen die werk gevonden hebben en daardoor minder tijd hebben zodat ze uit het regulier onderwijs stappen. Sommige vrijwilligersorganisaties zijn zo flexibel dat ze de lesdagen aanpassen aan de behoeften en voorkeuren van de deelnemers (Watra).

Het is vaak niet erg duidelijk tot welke van deze groepen mensen behoren; de twee inhouden zijn zo nauw met elkaar verweven dat we ze als één categorie beschouwen.

Uiteraard zijn er onderliggende oorzaken die maken dat het uurrooster van de lessen erg belangrijk is. De voornaamste oorzaak die we hoorden is het gebrek aan kinderopvang. "*Hier mag ik vroeger vertrekken om mijn kinderen van school te halen*", "*Ik moet heel vaak op de kindjes letten*".

Een andere onderliggende oorzaak is onwetendheid: iemand beweert "*Ik moest 's avonds naar de les in Deurne, het is dan donker en het is te ver. Dus ik ga niet meer, dit tijdstip is beter*" (namiddaggroep). Deze persoon was duidelijk niet op de hoogte van het namiddag-aanbod van CVO Deurne.

4. "niet duur"

De lage prijs van het vrijwilligersaanbod krijgt 12% van het totale gewicht aan meerwaarden.

Alle NT2-vrijwilligersgroepen in Antwerpen zijn gratis. Ook cursusmateriaal, koffie, tee en koekjes worden gratis aangeboden. Uitzondering op deze regel zijn Elcker-Ik (0,4 per lesuur) en Watra (2,5 euro per lesuur).

Een vaak gehoorde uitspraak is: "*Ik heb nu geen papieren. Als ik ze krijg, ga ik misschien terug naar een andere school*". Enkel krijgen geen OCMW-steun meer. Iemand anders kwam om medische redenen in de financiële problemen. Opvallend is dat zelfs het aanbod van Open School (gratis; boekengeld van 5 tot 20 euro) als te duur wordt ervaren!

Toch wordt de prijs niet door alle groepen als een even belangrijkste meerwaarde gezien. Bij Yaguine en Fode, waar een grote groep mensen met een precair verblijfsstatuut les volgt, krijgt deze meerwaarde 30% van het gewicht en ook bij Harmattan weegt de prijs voor 27% door. Bij buurthuis 't Pleintje daarentegen spelen heel andere motivaties. Niemand noemt er de prijs als meerwaarde.

Dat de prijs voor de meeste respondenten minder zwaar weegt dan kon verwacht worden, kan te wijten zijn aan de flexibele ingesteldheid van veel CVO's als het gaat om betalingen, afbetalingsplannen, vrijstellingen enz.

4. "dicht bij huis"

Driekwart van de mensen die deze meerwaarde benoemen zit in een vrouwengroep. 'Dicht bij huis' heeft dan vaak de betekenis *ik moet snel terug thuis kunnen zijn* : "*man ziek*"; "*mijn moeder is ziek, als ze me belt, moet ik er snel kunnen zijn*"; "*dichtbij de school van mijn kinderen*"; "*ik heb 8 kinderen*".

Soms heeft 'dicht bij huis' wel de betekenis *afstand is moeilijk te overbruggen* : "*tram is te duur*"; "*ik ben bang om te verdwalen*"; "*ik weet niet hoe je een tram neemt*".

Maar niet altijd: 20 van de 62 respondenten die deze waarde kozen, volgden ook les in het regulier aanbod. (ook al zitten er hiervan 10 in de CVO-groep bij Buurthuis 't Pleintje, waar geen vervolgniveau van een decentraal Open School-aanbod wordt aangeboden maar wel een vrijwilligersaanbod). In deze gevallen is 'dicht bij huis' blijkbaar gewoon een positieve waarde die benoemd wordt.

Slechts 14 van de 62 mensen benoemen het regulier aanbod expliciet als 'te ver'. (9 ervan bij 't Pleintje)

5. "kleine groep"

In een kleine groep krijgen mensen "*meer aandacht van de leraar*"; ze hebben "*meer gelegenheid om te praten*". Opvallend is dat deze meerwaarde ook af en toe geformuleerd wordt in groepen van 15 cursisten en meer.

(ter vergelijking : in het regulier aanbod is de maximale inschrijfnorm voor CVO 25, voor CBE 18 of 15, en in de praktijk zitten er vaak 15 en minder per klas).

Van de 54 mensen die kleine groep als meerwaarde benoemen, zijn er 10 afhakers van het regulier aanbod. Een ervan "*durfde niet te praten bij het CVO*".

De helft van die 54 mensen, volgen ook les in het regulier aanbod. Voor hen is het blijkbaar een aanvulling om les te kunnen volgen in een ietwat kleinere groep.

6. "weet niet hoe ik een andere school vind"

Een aantal mensen die kozen voor deze categorie hebben nog nooit van enig ander aanbod gehoord, anderen wel maar weten niet waar ze moeten aankloppen om hiervoor in te schrijven. "*andere scholen zijn misschien te ver? Ik ken er geen...*"

Het gewicht dat aan de meerwaarde wordt toegekend (6% van het volledige gamma aan meerwaarden), kan echter een vertekend beeld geven. Als we het aantal mensen tellen, zien we dat 36 cursisten (11% van de onderzoekspopulatie) niet weten hoe ze een andere school moeten vinden. Zes van hen zijn afhakers van het regulier onderwijs, wat op het eerste zicht vreemd lijkt, ware het niet dat het allemaal mensen zijn die onlangs verhuisden en in Antwerpen kwamen wonen.

7. "enkel vrouwen in de groep"

Zie 4.1. vrouwengroepen

8. "niet te veel grammatica"

Deze meerwaarde is nauw verwant aan 2. 'veel spreken': "*Hier heb ik veel kans om te spreken; bij CVO te veel theorie en grammatica*"; "*Bij de andere school te weinig spreken*".

Een vijftal respondenten in deze categorie klaagt van examenstress: "*bloeddruk hoog; te zenuwachtig voor examen*"... Voor hen kan deze meerwaarde dus gelezen worden als : 'niet te veel druk op de ketel'.

Het zijn vooral (ex-)CVO-cursisten die deze meerwaarde formuleren (53 tov 8 Open School-cursisten). Dat is op het eerste zicht vreemd, omdat de tijd van het grammaticale onderwijs ook in de CVO's definitief voorbij is.

Het is overigens zo dat in veel NT2-vrijwilligersgroepen grammatica een belangrijk deel van het aanbod uitmaakt (belangrijker dan in CVO's). Bovendien wordt deze aanpak vaak geroemd door de aanwezige cursisten!

9. "kinderopvang"

"*Ik heb geen kinderopvang en kan dus niet naar een ander aanbod. Enkel hier vind ik de combinatie Nederlandse les+kinderopvang.*"

We hoorden de volgende uitspraken: *"mijn baby is nog maar 2 maanden, ik kan alleen hier naar de les komen, hier mag ik hem meebrengen in de les (zit in kinderwagen naast haar)"*. Een heel aantal keren hoorden we ook: *"Ik ben gestopt bij Open School na mijn bevalling"*

Zie ook 4.3. Groepen met kinderopvang

10. "mag niet meer naar Open School"

De uitgeleerden bij Open School. Het gaat om mensen voor wie verder geen aanbod is. Ze hebben hun limiet bereikt en na een aantal keren dezelfde module gevolgd te hebben, geen vorderingen meer gemaakt. Hun niveau Nederlands is echter nog steeds onvoldoende, vaak halen zij zelfs het niveau 1.1 mondeling niet. Voor deze cursisten is nergens een passend aanbod. Met de nieuwe maatregelen omtrent inburgering en sociale huisvesting, worden deze mensen vaak verplicht om Nederlands te volgen.

Mensen die niet meer naar Open School gaan omdat het vervolgaanbod hen niet past omdat het bv. een gemengde groep is, vallen niet onder deze categorie. Ook mensen die afstudeerden bij Open School en om diverse andere redenen geen aansluiting vinden op de 2.1.-groepen van CVO Sopro.

We telden 13 uitgeleerden gedurende het totale onderzoek. Tien van hen volgen les bij TaalOor (3 bij Elcker-Ik). Van de respondenten die ooit afhaakten bij Open School, is 23% uitgeleerd.

11. "wacht op andere les"

Dit zijn de mensen die op een wachtlijst staan. In totaal gaat het om 13 mensen. 9 ervan staan op een wachtlijst bij Open School, 3 wachten op een beroepsopleiding bij vtab, 3 wachten op de start van hun CVO-cursus in januari en 1 persoon wacht op een cursus MO bij het onthaalbureau.

Vooraf CAW de Terp maar ook Elcker-Ik trekken door de flexibiliteit van hun instroom de meeste van deze mensen aan.

12. "moet van OCMW"

OCMW verplicht mensen vaak tot een aanbod NT2 in het kader van sociale activering. Voor tijdelijke activering kan dat blijkbaar ook een vrijwilligersaanbod zijn. Een citaat: *"Ik ben gestopt bij CVO Deurne want werk gevonden. Kan beginnen binnen twee weken en moet tijdelijk van OCMW dit doen."*

13. "andere"

In het kwantitatief onderzoek was er steeds ruimte voor het formuleren van een andere meerwaarde dan de aangeboden twaalf.

- Het vaakst werd 'mensen ontmoeten' aangehaald als andere meerwaarde.
- Het feit dat de leraar de moedertaal van de cursisten machtig is, werd ook als een belangrijke meerwaarde gezien (VTGA, Watra).
- Enkelen gaven als redenen: *"Het is hier vertrouwd en rustig"*, *"De leraar is erg goed"* en: *"Hier krijg je geen straf"*.

De categorie 'ander' wordt verduidelijkt en uitgesplitst in hoofdstuk 5 voor de organisaties waarvoor dit relevant is.

3.5. Conclusies

1. De vaakst gehoorde meerwaarde in het NT2-vrijwilligersaanbod is 'veel spreken'. Deze meerwaarde wordt voor bijna de helft vernoemd door mensen die ook een ander aanbod volgen en de vrijwilligersgroep dus beschouwen als aanvulling.
2. De op één na hoogst gequoteerde meerwaarde is het flexibele uurrooster. Dit kan betekenen dat sommige lesdagen zeer geschikt zijn (bv. les op zaterdag) maar ook wordt enthousiast gereageerd op het vrijblijvende karakter ("*Mag maar moet niet*"). Tenslotte is 'eenmaal per week naar de les' voor sommigen ook een goede reden om in te tekenen bij het vrijwilligersaanbod.
3. Ook de meerwaarde ' dicht bij huis' dekt vele ladingen: enerzijds zijn er cursisten (meestal vrouwen in vrouwengroepen) die zich omwille van hun buitenschoolse engagementen (vaak kinderen en familie) niet te ver van huis willen begeven. Anderzijds is er een (kleinere) groep voor wie het openbaar vervoer een groot obstakel vormt.
4. Van de 13 vrijwilligersinitiatieven bieden er 11 hun lessen gratis aan. Toch speelt het gratis karakter van de lessen niet in elke organisatie een even grote rol.
5. Een op tien van de respondenten weet niet hoe hij of zij een andere school moet vinden. Dat geldt ook voor een aantal mensen die vroeger in het regulier onderwijs buiten Antwerpen les volgden.
6. Tien van de dertien mensen die uitgeleerd zijn bij Open School vinden we terug bij TaalOor.
7. Van de 13 mensen die zeggen te wachten op een andere les staan er maar 9 op een wachtlijst bij Open School. De anderen wachten op een beroepsopleiding, start van een CVO-cursus of een cursus Maatschappelijke Oriëntatie.

4. Specifieke groepen

We onderscheiden drie groepen met een specifieke eigenheid, nl. vrouwengroepen, gespreksgroepen en groepen waar kinderopvang geboden wordt.

Daarna bespreken we drie groepen cursisten: cursisten die twee cursussen combineren, afhakers uit het regulier aanbod en cursisten die nooit elders een cursus volgden.

4.1. Vrouwengroepen

Sommige groepen zijn enkel toegankelijk voor vrouwen. 156 cursisten van de 318 (49%) kiezen voor deze groepen. Sommige van deze groepen hanteren de scheiding man-vrouw strikter dan andere. Bij sommige groepen kon bv. zelfs een mannelijke onderzoeker niet, bij andere wel. Alle lesgevers in vrouwengroepen zijn vrouwen.

Sommige groepen (bv. TaalOor Deurne-Zuid) zijn de facto vrouwengroepen, waar mannen niet expliciet geweerd worden.

vrouwengroepen	aantal cursisten
CAW De Terp	36
t Pleintje	25
TaalOor	50
FMV	17
OCMW	13
IVCA	10
Elegast	6
totaal	157

De OCMW-groepen zijn: OCMW-Klein Heide met 12 cursisten en OCMW De Bilzen met slechts 1 cursist.

De TaalOor-groepen zijn: kiel (17 cursisten), Berchem (10), Antwerpen-Noord (10), Borgerhout-Zuid (7), Deurne-Zuid (6).

Bij TaalOor Borgerhout-Zuid bezochten we een groep van 14 mensen, waarvan de helft zich in een niet-gemengde groep verzamelde en de ander helft in een wel gemengde groep.

De schoolloopbaan van vrouwen in deze groepen is redelijk opvallend:

geen	55
EX OSA	29
CVO	22
OSA	19
EX CVO	17
WL	6
EX ander	3
ander	3
EX UT	2
tot	156

Erg veel mensen kozen nooit voor een andere school. De vrouwengroep in het vrijwilligersaanbod was hun eerste keuze.

Nog een markant detail is dat 22 vrouwen een vrouwengroep combineren met een (per definitie gemengd) aanbod bij CVO. Over het aantal vrouwen die combineren met een gemengd aanbod bij Open School zijn geen gegevens.

Opmerkelijk wordt het wanneer we vragen of het niet-gemengde karakter van de groep ook de grootste meerwaarde is. Zoals blijkt uit het voorgaande (tabel 3.2.), antwoordt slechts 7% van de totale onderzoekspopulatie hier positief op.

Wanneer we echter enkel aan de deelnemsters van deze vrouwengroepen vragen wat de grootste meerwaarde is, krijgen we het volgend beeld:

meerwaarde	tot ptn.	%
veel spreken	111	15
vrouwen apart	100	14
dicht bij huis	95	13
goed uurrooster	82	11
weet niet hoe ik een andere school vind	79	11
ander	56	8
kinderopvang	51	7
niet duur	32	4
mag niet meer naar Open School	30	4
wacht op andere les	29	4
niet te veel grammatica	23	3
moet van OCMW	21	3
kleine groep	15	2
totaal	724	100

Het 'veel spreken' blijft ook voor vrouwen in vrouwengroepen de belangrijkste meerwaarde. Het niet-gemengde karakter van de groep komt op de tweede plaats. Het weegt slechts voor 14% binnen het totale pakket aan meerwaarden. Een bijna even belangrijk element is het feit dat de les dicht bij huis plaatsvindt (13% van het gewicht). Het goede uurrooster (vaak in verband gebracht met de kinderen) en de aanwezigheid van kinderopvang op de leslocatie worden ook hoog aangeschreven.

Erg veel vrouwen in deze groepen weten niet hoe ze een andere school kunnen vinden. Het aanbod aan vrouwengroepen van Open School is dus zeker niet overal even bekend. Voor de categorie 'ander' speelde vooral ontmoeting een grote rol.

Het kan verhelderend zijn om hier ook het reële aantal cursisten weer te geven: van de 157 cursisten in vrouwengroepen vermeldden er 51 de meerwaarde 'vrouwen apart': 18 als eerste en belangrijkste keuze, 13 als tweede en 20 als derde keuze. Voor 106 vrouwen was de meerwaarde dus niet relevant.

Sommige vrouwen die deze meerwaarde als de belangrijkste aanduiden, zegden niet te zullen stoppen als er mannen bijkomen. Andere vrouwen wel: *"ik ken wel andere scholen (Deurne) maar wil er niet naartoe want daar zitten mannen en vrouwen samen"*. Soms ook: *"Mijn man zegt dat ik alleen naar de les mag met andere vrouwen"*.

4.2. Gespreksgroepen

Gespreksgroepen, conversatiegroepen of spreekgroepen bieden oefenmogelijkheden spreekvaardigheid aan in een veilige context en duidelijk onderscheiden van een NT2-taalles. Nederlands leren is niet zozeer het eerste doel; sociale cohesie is even belangrijk.

Vrijwilligers kunnen zich hierbij

- actief inzetten voor het maken van lesvoorbereidingen, voorbereiden van thema's,...
- tijdens de bijeenkomst het thema aanbrengen, motiveren om NL te praten
- op de achtergrond blijven en, gewoon als deelnemer, deelnemen aan het gesprek zoals de anderstaligen
-

Een conversatiegroep kan vele vormen aannemen, van informele babbel (waar sociale cohesie het voornaamste doel is) tot een thematische conversatiegroep, bv. rond politieke thema's of met literatuurstudie als thema,...

Schriftelijke vaardigheden komen bij deze groepen enkel aan bod ter ondersteuning van de gesprekken, bv. een kort tekstje om een thema in te leiden, een aantal briefjes met woorden die discussies kunnen uitlokken,.... Analfabeten kunnen in principe vlot deelnemen aan deze groepen.

De grootste aanbieder van gespreksgroepen is Samenlevingsopbouw met de TaalOor-groepen. Ook OCMW dienstencentrum De Bilzen biedt met zijn Koffienamiddagen een soortgelijk aanbod aan. Tenslotte zijn er de conversatiegroepen van IVCA. Voor de duidelijkheid van het onderzoek beperken we de categorie 'gespreksgroepen' tot deze drie aanbieders. Zij zijn 'zuivere' gespreksgroepen omdat schriftelijke taalvaardigheid slechts hoogst sporadisch aan bod komt. Analfabeten en gealfabetiseerden kunnen deze groepen vlot gezamenlijk volgen.

Uiteraard zijn er daarnaast een heel aantal vrijwilligersinitiatieven die spreekvaardigheid ook hoog in het vaandel dragen maar daarnaast ook schriftelijke vaardigheden aanbieden. Om louter praktische redenen worden zij hier niet als gespreksgroep gecategoriseerd.

Nog even het aantal respondenten per organisatie: van de 318 respondenten binnen dit onderzoek volgen er 100 (of 31 %) les bij een zuivere gespreksgroep.

TaalOor	IVCA	OCMW De Bilzen	tot
89	10	1	100

De deelnemers aan deze gespreksgroepen kiezen voor onderstaande meerwaarden. Uit deze cijfers blijkt dat de gespreksgroepen klaarblijkelijk de door henzelf geformuleerde doelstellingen bereiken: de deelnemers komen er om veel te spreken en om elkaar te ontmoeten. (De categorie 'ander' bestaat grotendeels uit mensen die ontmoeting zien als de belangrijkste meerwaarde: "*Spreken met vriendinnen*", "*Andere mensen ontmoeten*".)

meerwaarde	punten	%
veel spreken	140	31%
goed uurrooster	63	14%
ander	51	11%
niet duur	31	7%
kleine groep	31	7%
mag niet meer naar Open School	30	7%
niet te veel grammatica	24	5%
dicht bij huis	22	5%
weet niet hoe ik een andere school vind	19	4%
wacht op andere les	16	4%
vrouwen apart	10	2%
moet van OCMW	6	1%
kinderopvang	6	1%
totaal	449	

Als we bovendien kijken naar de schoolloopbaan van de deelnemers, dan zien we dat 45% de gespreksgroep combineert met een ander aanbod. Voor hen gaat het dus om een aanvulling op de reguliere lessen. Tenslotte valt het hoge aantal uitgeleerden op: voor 7% van het puntenaantal zegt nog niets over het aantal deelnemers. In totaal gaat het om 10 deelnemers (10%). Voor hen is er geen aanbod meer bij Open School omdat ze er al lange tijd geen vorderingen meer kunnen maken.

geen	EX CVO	EX OSA	EX ander	CVO	OSA	ander	WL OSA	totaal
11	15	21	4	26	17	2	4	100

4.3. Groepen met kinderopvang

De meerwaarde 'Kinderopvang' kwam uiteraard enkel aan bod in die groepen die effectief kinderopvang aanbieden. Hierbij moet een onderscheid gemaakt worden tussen groepen met gestructureerde opvang en groepen waar kinderen welkom zijn.

a. groepen met gestructureerde kinderopvang:

CAW De Terp en IVCA zijn de enige organisaties die een aanbod hebben met de nodige vrijwilligers, infrastructuur enz. We telden tijdens het onderzoek 45 vrouwen in deze groepen.

In deze groepen hechten de respondenten 17% van het gewicht toe aan de meerwaarde 'kinderopvang'. Opvallend hierbij is het grote verschil tussen de twee organisaties: bij CAW De Terp wordt de kinderopvang als zeer belangrijk omschreven (23% van het totale gewicht). Bij IVCA wordt deze meerwaarde slechts door 1 persoon (van de 10 aanwezigen) genoemd. Voor dat laatste zien we twee verklaringen:

- Ten eerste waren bij IVCA op de dag van het onderzoek toevallig minder vrouwen met kleine kinderen aanwezig dan gewoonlijk (van de 10 vrouwen zijn er normaal gezien 4 tot 5 die regelmatig gebruik maken van de kinderopvang. Slechts één ervan was aanwezig).
- Ten tweede zijn veel vrouwen 'anciens': ze volgen al een aantal jaren les in deze groep. Hun kinderen hebben intussen de kleuterleeftijd bereikt.

b. groepen waar kinderen welkom zijn:

groepen (FMV, Elegast, OCMW Klein Heide, TaalOor Kiel,...) waar cursisten de mogelijkheid hebben om baby's mee te nemen naar de les. Er werden 75 vrouwen bevroegd in deze groepen. De kinderopvang vertegenwoordigde 5% van het gewicht van het pakket aan meerwaarden.

4.4. Cursisten die twee scholen combineren

Van de 318 respondenten zijn er 122 (38%) die hun les combineren met een inschrijving in het regulier aanbod. De meesten volgen elders les bij een CVO:

organisatie	CVO	OSA	ander	tot. Combin.	% combin.
VTGA	4	0	1	5	83%
t Pleintje	11	2	0	13	52%
TaalOor	26	17	2	45	51%
Harmattan	1	3	2	6	50%
Yag & Fode	19	6	6	31	48%
Wed Hulpb.	4	0	1	5	42%
Elcker-ik	3	2	0	5	25%
FMV	0	4	0	4	24%
CAW De Terp	1	4	1	6	17%
OCMW	1	1	0	2	12%
IVCA	0	0	0	0	0%
Elegast	0	0	0	0	0%
Watra	0	0	0	0	0%
totaal	70	39	13	122	38%

De 11 cursisten bij buurtwerk 't Pleintje met als aanduiding 'CVO', zijn allemaal ingeschreven bij CVO Deurne. Dit CVO organiseert immers sinds 2007-2008 een lesgroep in het buurthuis. Ze worden door vrijwilligers gedurende twee dagen per week optioneel ondersteund (een herhalingsles en .een conversatieles).

Acht mensen van de groep 'ander' volgen les bij een andere vrijwilligerorganisatie (3 bij Yaguine en Fodé, 1 bij Tabora, en 4 mensen bij een andere gespreksgroep). TaalOor-groepen worden soms met elkaar gecombineerd. Drie mensen volgen een beroepsopleiding met NT2 bij VDAB. Slechts 1 persoon combineert met een universitaire taalcursus bij Linguapolis.

De gekozen meerwaarden in deze groep wijken niet in grote mate af van die van de totale onderzoekspopulatie (veel spreken, goed uurrooster, lage prijs,...)

4.5. Afhakers

Een andere categorie zijn de mensen die vroeger les volgden in het regulier aanbod, maar daar om uiteenlopende redenen afhaakten. Het gaat om 110 mensen (35% van de totale onderzoekspopulatie)

organisatie	EX CVO	EX OSA	EX UT	EX ander	tot. afhakers	% afhak.
IVCA	2	4	0	0	6	60%
Yag & Fode	28	2	0	1	31	48%
Wed Hulpb.	4	0	0	1	5	42%
Elcker-Ik	4	4	0	0	8	40%
TaalOor	13	17	2	2	34	38%
Elegast	1	1	0	0	2	33%
CAW De Terp	6	4	0	1	11	31%
FMV	1	2	0	1	4	24%
Watra	1	0	0	0	1	20%
OCMW	1	2	0	0	3	18%
Harmattan	2	0	0	0	2	17%
t Pleintje	0	2	1	0	3	12%
VTGA	0	0	0	0	0	0%
totaal	63	38	3	6	110	35%

Ex CVO

Meer dan de helft van deze mensen was vroeger ingeschreven in een CVO:

EX SCVO Site	31
EX CVO LBC	20
EX CVO Antwerpen-Zuid	4
EX CVO DEURNE	4
onbekend	2
EX CVO Sopro	2

63

We informeerden niet expliciet naar het hoogst behaalde niveau NT2. Toch vermeldden 17 van de 63 EX CVO-cursisten dat ze een niveau 2.1. of hoger behaalden alvorens te stoppen.

EX OSA

Van de 38 mensen die bij Open School afhaakten, zit 78% in een vrouwengroep tegen 22% in een gemengde groep.

23 % van deze mensen zijn uitgeleerd bij Open School. Ze zitten er aan hun plafond en mogen er geen les meer volgen. Het is echter niet uitgesloten dat een grote groep uitgeleerden afhaakte bij Open School alvorens hen het label 'uitgeleerd' werd gegeven.

EX ander

'Ander' is VDAB, OCMW of een ander vrijwilligersinitiatief.

meerwaarde x schoolloopbaan	EX CVO	EX OSA	EX andere	tot	%
veel spreken	57	20	2	79	15%
niet duur	62	7	9	78	15%
goed uurrooster	80	21	9	110	22%
dicht bij huis	18	15	2	35	7%
kleine groep	14	4	2	20	4%
weet niet hoe ik een andere school vind	3	9	6	18	4%
mag niet meer naar Open School	0	39	0	39	8%
vrouwen apart	1	11	3	15	3%
wacht op andere les	9	3	2	14	3%
moet van OCMW	6	6	0	12	2%
kinderopvang	7	14	0	21	4%
niet te veel grammatica	30	4	0	34	7%
ander	26	5	5	36	7%
Tot. punten	313	158	40	511	
	21%	10%	3%	34%	

Als we abstractie maken van de groep uitgeleerden bij Open School, dan zijn voor Open School-publiek het uurrooster en de aandacht voor spreekvaardigheid de belangrijkste meerwaarden.

Ook voor CVO-publiek is het uurrooster het meest doorslaggevend. Deze meerwaarde wordt echter gevolgd door de lage prijs van het vrijwilligersaanbod. Spreekvaardigheid inoefenen scoort ook hier erg hoog.

4.6. Cursisten die zich nooit elders inschreven

organisatie	geen
CAW De Terp	15
OCMW	12
t Pleintje	9
FMV	8
TaalOor	6
IVCA	4
Elcker-Ik	4
Elegast	4
Watra	4
Harmattan	4
Yag & Fode	2
Wed Hulpb.	2
VTGA	0
totaal	74

74 mensen (23% van de onderzoekspopulatie) schreven zich nooit in voor enig ander aanbod. Hierbij dient opgemerkt te worden dat CAW de Terp zichzelf beschouwt als een instap-project en veel actie onderneemt om vrouwen toe te leiden naar het regulier (vooral Open School-) aanbod.

De hoge score voor OCMW is uitsluitend terug te voeren op de hoge score van dienstencentrum Klein Heide (in sociaal centrum Coevelt zitten geen cursisten van deze groep). De lessen van Klein Heide ontstonden vanuit de oudergroepen van basisschool De Molen. Vooral oudere vrouwen (zonder kinderen op de Molen) nemen deel aan deze groep.

meerwaarde x schoolloopbaan	geen	
weet niet hoe ik een andere school vind	79	20%
vrouwen apart	64	17%
goed uurrooster	42	11%
dicht bij huis	37	10%
ander	35	9%
kinderopvang	30	8%
niet duur	25	6%
veel spreken	24	6%
moet van OCMW	19	5%
kleine groep	16	4%
wacht op andere les	9	2%
niet te veel grammatica	6	2%
mag niet meer naar Open School	0	0%
Tot. punten	386	
	25%	

Het cijfer van 20% gewicht voor 'weet niet hoe ik een andere school vind' geeft een ietwat vertekend beeld. In totaal 30 respondenten (of 40% van deze groep) hebben nog nooit van enig ander aanbod gehoord, of weten niet waar ze moeten aankloppen om voor een ander aanbod in te schrijven. "*Andere scholen zijn misschien te ver? Ik ken er geen...*". Het lijkt er sterk op dat het Huis van het Nederlands voor deze mensen nog meer werk moet maken van promotie van het NT2-aanbod.

55 mensen van deze groep (74%) volgen les in een vrouwengroep, wat een opmerkelijk hoger aantal is dan voor de totale onderzochte onderzoekspopulatie (49%). Vrouwen die in niet-gemengde groepen les willen volgen, kloppen dus blijkbaar niet eerst aan bij de reguliere scholen. Deze conclusie moet nog los beschouwd worden van het gewicht dat deze cursisten toekennen aan de meerwaarde 'vrouwen apart' (20%).

4.7. Conclusies

1. Aanzienlijk meer vrouwen in een vrouwengroep (74%) dan vrouwen uit de totale onderzoekspopulatie (49%) gingen nog nooit naar een andere school.
2. Vrouwen die les volgen in niet-gemengde groepen kennen meer gewicht toe aan 'veel spreken' dan aan 'vrouwen apart' (resp. 15% en 14%). Iets meer dan twee derde van deze vrouwen vermelden de meerwaarde 'vrouwen apart' zelfs helemaal niet.

3. De vrouwengroepen van Open School zijn lang niet bij alle respondenten bekend.
4. Bijna de helft van de 100 deelnemers aan gespreksgroepen zien deze groepen als een aanvulling op hun les in het reguliere circuit.
5. Mensen nemen vooral deel aan gespreksgroepen om veel te spreken en om elkaar te ontmoeten.
6. 10% van de deelnemers aan gespreksgroepen zijn uitgeleerd bij Open School. Voor hen zijn de gespreksgroepen het enige mogelijke aanbod.
7. In groepen met gestructureerde kinderopvang zien we een opmerkelijk hogere score van de meerwaarde 'kinderopvang' dan in groepen waar kinderen (zonder opvang) mee in de les mogen (resp. 17% en 5%).
8. Mensen die afhaakten bij het regulier onderwijs, hechten het meeste belang aan het onregelmatige karakter van het vrijwilligersaanbod. Ook de prijs is blijkbaar een belangrijke factor. Ook de aandacht voor spreekvaardigheid, die cursisten ervaren in het vrijwilligersaanbod, scoort hoog.
9. Van de cursisten die nooit een andere school bezochten, weet 40% niet hoe dat moet.
10. Driekwart van de cursisten die nooit een andere school bezochten, vinden we terug in vrouwengroepen. Vrouwen die in niet-gemengde groepen les willen volgen, kloppen dus blijkbaar niet eerst aan bij de reguliere scholen.

5. De meerwaarden per vrijwilligersorganisatie

Naar schatting besteden iets meer dan 70 vrijwilligers in Antwerpen een aanzienlijk deel van hun tijd en energie in het helpen van anderstaligen die hun Nederlands willen onderhouden of verbeteren. Zij doen dit onbezoldigd en uit vrije wil. De cursussen en/of groepen die ze begeleiden, worden ingericht door vrijwilligersorganisaties. Deze organisaties hebben geen winstoogmerk en worden vaak zelf geleid door vrijwilligers.

Naast de ons bekende organisaties zijn er hoogst waarschijnlijk in Antwerpen nog andere initiatieven waarvan we het bestaan niet kennen. Zij werden uiteraard niet opgenomen in het onderzoek.

Hieronder wordt elke organisatie afzonderlijk besproken. Dat is nuttig voor medewerkers van de individuele organisaties, maar ook noodzakelijk. Elke organisatie heeft immers specifieke kenmerken, wat haar een eigen en onvergelijkbaar karakter geeft.

5.1. Vereniging voor Solidariteit vzw Lombardenstraat 28. 2018 Antwerpen

De Vereniging voor Solidariteit vzw overkoepelt de sociale activiteiten van de Sint-Egidiusgemeenschap. De vereniging heeft tot doel behoeftigen (kansarmen, daklozen en vreemdelingen) bij te staan op materieel, cultureel, sociaal en humaan vlak, haar leden te vormen met het oog op een efficiënt hulpbetoon en het publiek bewust te maken van de problematiek van de kansarmen in de samenleving.

Naast andere activiteiten heeft de vereniging sinds 2003-2004 onder de naam 'talenschool Yaguine en Fode' een aanbod NT2 voor anderstaligen.

De meeste lessen gaan door op zaterdag: 3 niveaugroepen van 13u30 tot 15u30 en 2 groepen van 16u tot 18u. Op woensdag is er een groep van 13u30 tot 15u30. De cursisten worden ingedeeld per niveau NT2, volgens de inschatting van de NT2-vrijwilliger.

Groepen hebben niet noodzakelijk steeds dezelfde lesgever; vrijwilligers wisselen elkaar af.

De meeste cursisten nemen ook deel aan andere activiteiten van de vereniging voor solidariteit (vooral bijeenkomsten van Volkeren voor Vrede). Een aantal cursisten komen van ver: we noteerden Niel, Lokeren en zelfs Brussel. Heel wat cursisten hebben geen papieren.

De nadruk van de school ligt op het verwerven van mondelinge vaardigheden. Als ondersteunend materiaal wordt ZoGezegd, Taal Vitaal en Vanzelfsprekend gebruikt, naast eigen materiaal.

In de lijn van de dienstverlening van Sant'Egidio zijn de aangeboden lessen gratis. Iedereen is welkom met een maximum van 30 inschrijvingen per groep.

Het aantal inschrijvingen groeit elk jaar aanzienlijk. Voor 2007-2008 werden 120 inschrijvingen genoteerd.

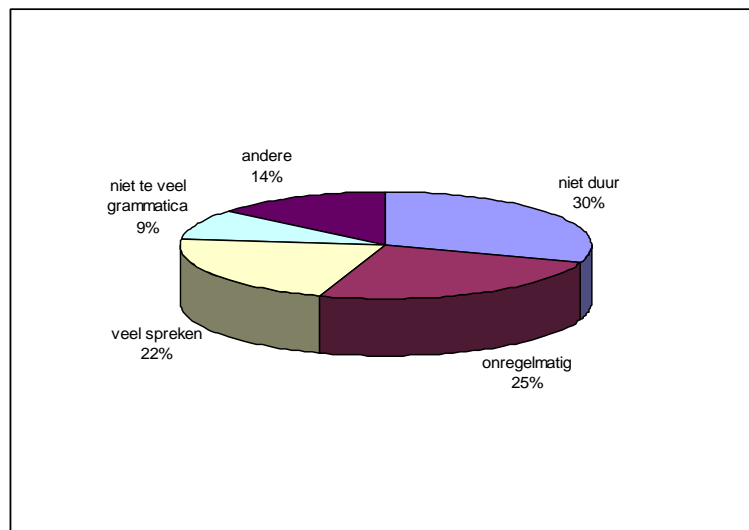
We bezochten alle groepen en noteerden 64 aanwezigen.

Schoolloopbaan:	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
Yaguine en Fode	19	6	30	3	6	64

Opvallend is het hoge aantal mensen die ooit een ander aanbod volgden maar daar om uiteenlopende redenen uitstapten (de kolom 'EX'). Nog opvallender wordt het als we deze categorie uitsplitsen:

EX ander	1
EX CVO	28
EX Open School	2

Bijna de helft van de bevroegde cursisten zijn dus afhakers van een CVO. Een mogelijke verklaring voor dat afhaken vinden we bij de meerwaarden zoals ze door de cursisten werden geformuleerd:

De overgrote meerderheid vindt het gratis karakter van de lessen de belangrijkste meerwaarde van de school. "Geen papieren, dus te duur" werd meermaals gehoord. Ook Open School was voor een enkeling te duur.

Het geschikte uurrooster (het enige vrijwilligersaanbod op zaterdag) scoort ook goed. Enkele citaten: "Als de tijd goed is, kan ik naar een andere school", "Zaterdag is heel goed", "Ik werk en kan alleen op zaterdag naar de les", "Elke dag moe dus een keer per week is genoeg", "geen tijd want werk van tot 7 uur".

Ook veel spreken (de voornaamste doelstelling van de school) wordt gesmaakt door de cursisten.

Andere mogelijke meerwaarden van Yaguine en Fode (opgetekend tijdens het gesprek) zijn: "De cursus is heel interessant voor illegalen", "Er wordt vaak over politiek gepraat", "goede leraar", "de directeur doet veel voor me", "geen papieren is hier geen probleem" en –last but not least- "ik maak hier veel plezier".

5.2. Samenlevingsopbouw – TaalOor

Diverse locaties

Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad organiseert Nederlandse gespreksgroepen in de wijken waar de organisatie actief is. Wekelijks komen Nederlandstalige en andere buurtbewoners samen om in het Nederlands te praten over allerlei onderwerpen. TaalOor is een aanvulling op de taallessen, maar bovenal een leuke manier om buurtbewoners te ontmoeten en elkaar te leren kennen. Nederlands leren is hierbij niet het eerste doel; sociale cohesie is even belangrijk.

Vrijwilligers kunnen zich hierbij

- actief inzetten voor het maken van lesvoorbereidingen, voorbereiden van thema's,...
- tijdens de les het thema aanbrengen, motiveren om NL te praten
- op de achtergrond blijven en, gewoon als deelnemer, deelnemen aan het gesprek zoals de anderstaligen

Er zijn momenteel actieve TaalOor-groepen in Antwerpen-Noord (centrum De Wijk), Berchem (Posthof), Borgerhout-Noord (wijkkantoor Groeningerveen), Borgerhout-Zuid (de Shelter), Deurne-Noord (de Laktors), Deurne-Zuid ('t Pleintje) en Kiel (Nova)

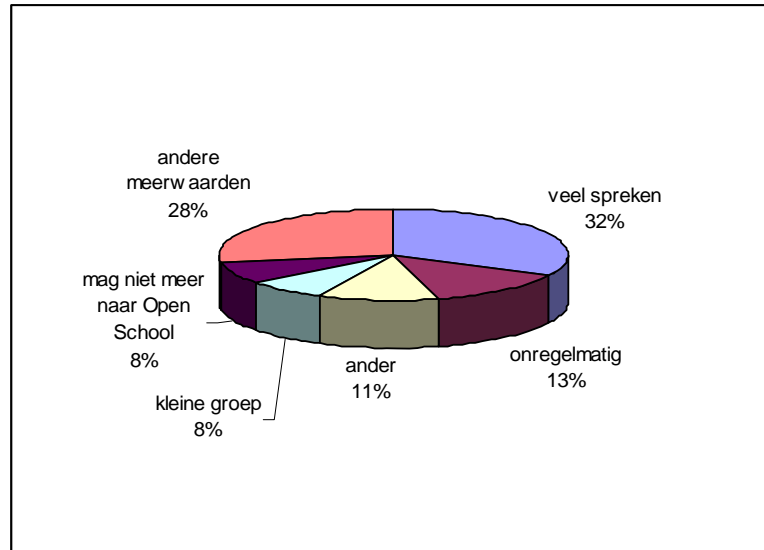
We telden per locatie de onderstaande aantallen deelnemers:

TaalOor-steunpunt	aantal cursisten
Kiel	35
Borgerhout-Zuid	14
Antwerpen-Noord	10
Berchem	10
Borgerhout-Noord	7
Deurne-Noord	7
Deurne-Zuid	6
tot	89

De bijeenkomsten zijn gratis.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
TaalOor	26	21	34	6	2	89

Ruwweg de helft van de 89 TaalOor-respondenten volgt elders les. De andere helft heeft dat ooit gedaan, maar is om uiteenlopende redenen gestopt.

Op het eerste zicht bereiken de TaalOor-initiatieven ruimschoots hun doelstellingen: 32% van de deelnemers willen meer spreken. Een iets minder grote, maar toch ook aanzienlijke groep komt naar de conversatiegroepen om mensen te ontmoeten (ander).

Opvallend is het grote aantal uitgeleerden. TaalOor is voor vele doorverwijzers (incl. Open School) de enige plek waar deze mensen nog naartoe gestuurd kunnen worden.

De 28% 'andere meerwaarden' zijn:

7%	niet duur
6%	dicht bij huis
6%	niet te veel grammatica
3%	weet niet hoe ik een andere school vind
3%	wacht op andere les
2%	moet van OCMW
1%	vrouwen apart
1%	kinderopvang

Ook opmerkelijk is dat slechts 1 TaalOor-deelnemer kiest voor "vrouwen apart". Toch zitten 50 van de 89 TaalOor-deelnemers (56%) in een vrouwengroep.

5.3. CAW De Terp – Vrouwenwerking Kerkstraat 57 – 2060 Antwerpen

Het Protestants Sociaal Centrum (Vluchtelingenwerking) maakt deel uit van CAW De Terp. De Vrouwenwerking van het PSC begon met taallessen aan Assyrische vrouwen. Intussen nemen meer dan 24 verschillende nationaliteiten deel aan de lessen.

De doelgroep van Vrouwenwerking zijn vrouwelijke vluchtelingen uit de buurt die heel geïsoleerd leven en nood hebben aan een netwerk, maar ook vrouwen die geen kinderopvang hebben of op een wachtlijst staan en toch Nederlands willen leren.

De vrouwen volgen les in 4 niveaugroepen: Twee groepen op dinsdagochtend (analfabete beginners en analfabete gevorderden) en twee groepen op maandagnamiddag (gealfabetiseerde beginners en gealfabetiseerde gevorderden).

De bedoeling is vrouwen sterker te maken. In de mate van het mogelijke gaan de vrouwen op stap en leren ze zich huis te voelen in de stad. Ook attitudevorming is een belangrijk onderdeel van de werking. De lessen zijn immers een opstap naar werk en naar andere scholen. Een van de doelstellingen van de taallessen is mensen voor te bereiden op een doorverwijzing naar PAM of Open School.

Er is genoeg materiaal voorhanden. Naast zelf samengesteld materiaal wordt ook Zogezegd 1.1. gebruikt.

Vrouwen die inkomsten hebben, betalen 5 euro per jaar. Naast de taallessen wordt ook kinderopvang aangeboden door vier vrijwilligers.

We voerden het onderzoek bij alle vier de niveaugroepen. In totaal zijn 52 vrouwen ingeschreven. Op de dag van het onderzoek waren 36 mensen aanwezig. Het aantal mensen dat ook elders les volgt is klein: slechts 6, waarvan 5 bij Open School.

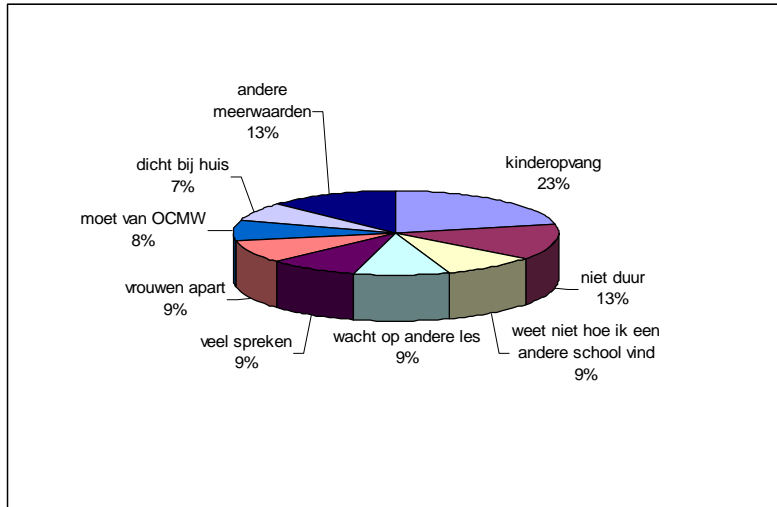
schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
CAW De Terp	1	7	11	15	1	35

Het grootste aantal vrouwen volgt nergens anders les. Een groot aantal was ooit elders ingeschreven maar stopte om uiteenlopende redenen. (Het gebrek aan kinderopvang was wel de meest voorkomende reden, gevolgd door de prijs van de scholen.)

Hierbij dient opgemerkt te worden dat CAW de Terp zichzelf beschouwt als een instap-project en veel actie onderneemt om vrouwen toe te leiden naar het regulier (vooral Open School-) aanbod. Opvallend is wel dat veel vrouwen blijkbaar nog niet weten hoe ze een andere school moeten vinden.

Als we naar de meerwaarden kijken, zien we dat het grootste deel van de vrouwen hier inderdaad les volgt omdat er kinderopvang wordt geboden. Velen stopten bij een andere school na hun bevalling.

De tweede meerwaarde is het geld: "*School is duur. Na 1 dag gestopt voor operatie, geld niet teruggekregen, wil niet nog eens betalen*". Een vrouw voelde zich gefopt omdat ze dacht dat Open School helemaal gratis was.

5.4. Samenlevingsopbouw – Buurthuis 't Pleintje St-Rochusstraat 106; 2100 Deurne

Naast een TaalOor-conversatiegroep volgen in buurthuis 't Pleintje in Deurne-Zuid nog een aantal andere groepen Nederlandse les.

Open School geeft er les aan twee analfabetengroepen. Sinds 2007 organiseert het CVO Deurne ook een groep voor beginners in de lokalen van 't Pleintje. Daarnaast zijn er nog 4 groepen voor mensen die niet in het Open School-aanbod in 't Pleintje passen maar de stap naar het centrale aanbod van Open School (nog) niet zien zitten. Deze groepen draaien op de inzet van vrijwilligers: twee groepen op dinsdagvoormiddag (een voor beginners en een voor gevorderden), een spreekgroep op donderdagvoormiddag en een groep alfabetisering op donderdagnamiddag.

Al deze groepen zijn vrouwengroepen.

Het Pleintje wil zich zo richten op mensen die 'uit de boot vallen' omwille van wachtlijsten of afstand. Doorheen het lestraject is er ruim aandacht voor doorstroming naar het regulier aanbod.

We bezochten de vier groepen die door vrijwilligers worden gegeven. Er zijn gemiddeld 35 mensen aanwezig. Op de dag van het onderzoek telden we 25 cursisten.

Ruim de helft van deze mensen volgt les in de reguliere scholen. Daarvan zijn er 11 mensen ingeschreven bij CVO Deurne. Het gaat om de cursisten van bovengenoemde groep, die aanvullende lessen krijgen van de vrijwilligers. Dit gebeurt in samenspraak met de docent van CVO Deurne.

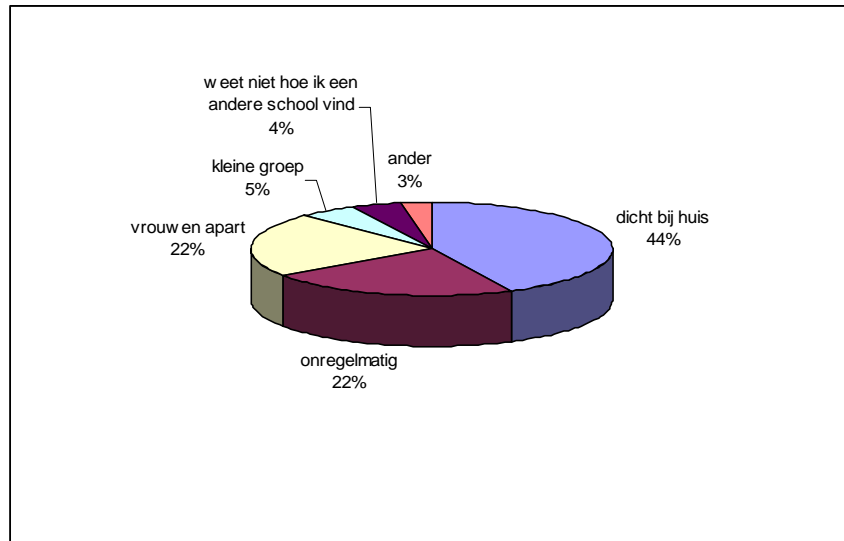
schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
t Pleintje	11	2	3	9	0	25

In deze groepen tellen we relatief weinig afhakers; wel veel mensen die geen aansluiting vinden op het regulier aanbod.

Kijken we naar de meerwaarden zoals ze geformuleerd werden door de cursisten, dan blijkt het vooral te gaan om mensen voor wie de *afstand* de grootste drempel vormt. Deze meerwaarde wordt overigens bijna nooit gemotiveerd; er wordt gewoon gezegd dat de andere scholen te ver weg zijn. Slechts in twee gevallen wordt dit uitgelegd: "*Mijn man is ziek dus moet ik in de buurt les volgen*" en "*Ik heb een medisch probleem*".

Ook het feit dat enkel vrouwen tot de cursussen toegelaten worden, wordt geapprecieerd. Voor 6 vrouwen van de 25 is dit de belangrijkste motivatie. Zij willen absoluut niet met een man in de les zitten. Voor 5 andere vrouwen is het een bijkomende motivatie.

Verder is het handig dat de cursussen ook onregelmatig kunnen gevolgd worden. Nogal wat mensen halen gezondheidsproblemen aan als reden hiervoor.

5.5. Samenleven.be vzw - Elcker-Ik centrum Breughelstraat 31-33 – 2018 Antwerpen

De vzw Samenleven.be geeft al jaar en dag les aan anderstalige Antwerpenaren in het Elcker-Ik centrum.

In het Taallabo (elke dinsdag- en donderdagvoormiddag) worden beginners ofwel individueel ofwel in groep begeleid. Zowel schriftelijke als mondelinge vaardigheden komen aan bod. Afhankelijk van de beschikbaarheid van veel of weinig vrijwilligers, worden mensen ingedeeld in grote of kleine groepjes. De indeling gebeurt zo goed mogelijk op basis van niveau NT2.

Naast het Taallabo zijn er de Dialoogklassen (dinsdag- en donderdagnamiddag). Een les duurt twee uur. De dialoogklassen zijn spreekgroepen voor gevorderden. Er wordt gewerkt rond een thema dat wordt aangebracht door de begeleider of de cursisten. Stadswandelingen behoren ook tot de mogelijkheden.

Tenslotte is er op woensdagnamiddag het Babelcafe, een vrijblijvende en gratis gespreksgroep.

Inschrijven kan het hele jaar door. Elcker-Ik wil vooral een 'doorgeefluik' zijn: tijdelijke opvang voor mensen die Nederlands willen leren maar niet snel ergens terecht kunnen. Een reeks van 10 lessen kost 8 euro.

Als methode wordt vooral de Delftse methode gebruikt, een grammaticale taalleermethode die veel mogelijkheden biedt tot zelfstudie.

Het aantal cursisten bij Samenleven.be is onregelmatig. In het taallabo zitten een veertigtal cursisten en in de dialoogklassen nog een twintigtal. Het babelcafe trekt ook nog een tiental mensen.

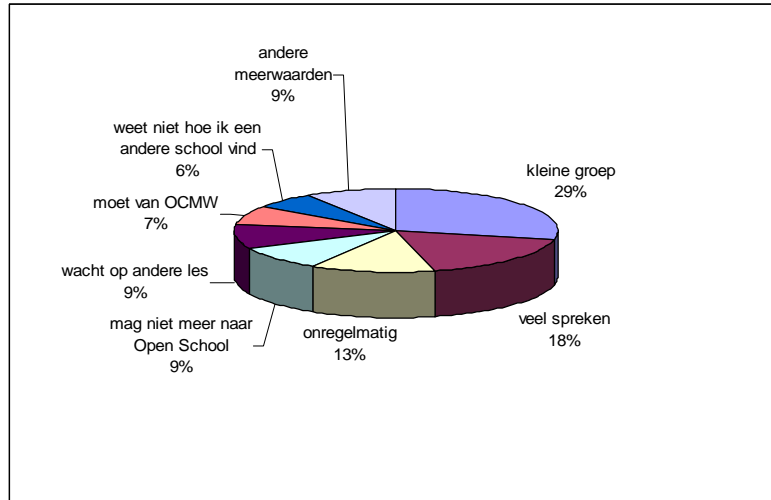
We hebben alle groepen bevraagd behalve het babelcafe omdat de deelnemers hiervan overlappen met die van de andere groepen.

Wegens de grootte van de groep cursisten Taallabo hebben we slechts naar schatting 2/3 van die groep bevraagd.

In totaal hoorden we 22 mensen bij Elcker-Ik. Met twee van hen was te weinig communicatie mogelijk om het onderzoek te doen. Als we kijken naar schoolloopbaan, geeft dat het volgende beeld.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
Elcker-Ik	3	5	8	4	0	20

Elcker-Ik is de enige organisatie voor wie de beperkte grootte van de groepen zo hoog scoort. Dat lijkt op het eerste zicht vreemd: de groep waar met de Delftse methode wordt gewerkt, is een grote groep (meer dan 20 cursisten), waar een aantal vrijwilligers de cursisten begeleiden in hun zelfstudie. Deze persoonlijke begeleiding compenseert blijkbaar ruimschoots de grootte van de groep. Bovendien zijn de cursisten die voluit voor deze meerwaarde kozen, vooral de cursisten van de zeer kleine en huiselijke Dialoogklassen.

5.6.. OCMW Antwerpen – Dienstencentrum Klein Heide: Alfred Nobellaan 7/9; 2660 Hoboken

Het Dienstencentrum Klein Heide combineert ontmoeting, voorlichting en educatie om een gunstig kader te scheppen voor de maatschappelijke integratie van personen van vreemde origine. Relatief veel allochtone ouderen uit de buurt willen beter Nederlands leren spreken zodat ze alleen naar de dokter kunnen gaan, met de burens een praatje kunnen maken, om boodschappen te doen...

Bijkomende doelstelling voor het dienstencentrum is een brug te slaan tussen allochtone en autochtone ouderen. Geleidelijk worden de allochtone vrouwen betrokken bij de verschillende activiteiten in de wijk en het dienstencentrum.

De lessen ontstonden vanuit de cursussen Nederlands voor de oudergroepen van basisschool De Molen. Ook oudere vrouwen, zonder kinderen op de Molen, wilden deelnemen aan zulke cursussen.

Daarom organiseert Klein Heide sinds 2005 Nederlandse lessen voor een groep van 20 vrouwen van verschillende leeftijdscategorieën. De vrouwen krijgen twee keer per week les, op dinsdag – en donderdagnamiddag van 13u45 tot 15u15..

Op het moment van het onderzoek waren alle aanwezige vrouwen van Marokkaanse origine.

Inschrijvingen zijn doorlopend. Je wordt wel verondersteld elke les te komen.

De cursus is gratis, inclusief koffie en koekjes.

Kinderen mogen meekomen. Op de dag van het onderzoek waren echter geen moeders met kinderen aanwezig.

De vier vrijwilligers maken gebruik van het boek Alfalfa. Aansluitend op de lessen worden uitstappen in de eigen stad gepland. Dit bevordert de zelfredzaamheid van de vrouwen. De bespreking van de uitstap komt dan later in de les aan bod.

Aan het eind van de cursus wordt, na het afleggen van een toets, een certificaat uitgereikt.

We zagen 12 cursisten.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
Klein Heide	0	0	1	11	0	12

Bijna alle cursisten gaan enkel hier naar school. Bovendien gaven bijna alle cursisten aan dat ze geen andere school kennen (zie onder)!

Het ontmoetingsaspect is verder een aangename meerwaarde voor de cursisten (categorie 'ander').

Ook het feit dat het om een vrouwengroep gaat is een belangrijke meerwaarde voor deze oudere dames. *"Hier kunnen we ook woorden leren zoals 'pipi doen' zonder dat de mannen het horen"*, verklaart iemand. *"Ik wil veel Nederlands spreken, ik wil ook spreken over dingen die de mannen niet moeten horen"*, hoorden we ook.

	tot ptn.	%
weet niet hoe ik een andere school vind	33	29,7
ander	15	13,5
vrouwen apart	14	12,6
Andere meerwaarden	10	9
totaal	72	64,9

5.7. OCMW Antwerpen-Sociaal Centrum Coevelt Coeveltstraat 6; 2100 Deurne

Sociaal centrum Coevelt is een aanspreekpunt om informatie te krijgen over bevoegde diensten binnen of buiten OCMW. OCMW-medewerkers geven er ook advies en luisteren er naar problemen en hulpvragen van OCMW-klanten. Samen zoeken ze naar oplossingen.

Arbeidsbegeleiders sturen mensen in arbeidsbegeleiding die niet voldoende Nederlands spreken om sociaal geactiveerd te kunnen worden ook door naar een intern aanbod binnen het centrum. Er wordt vooral gewerkt aan spreekvaardigheid, in mindere mate ook aan schriftelijke vaardigheden.

Op de dag van het onderzoek waren er 4 cursisten aanwezig.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	Geen	andere	tot
Coevelt	1	1	2	0	0	4

Zoals we zien, wordt van dit aanbod ook gebruik gemaakt door mensen die al wel in het regulier onderwijs zitten. Het merendeel van de cursisten geeft als enige en meest belangrijke meerwaarde op dat ze verplicht zijn door OCMW.

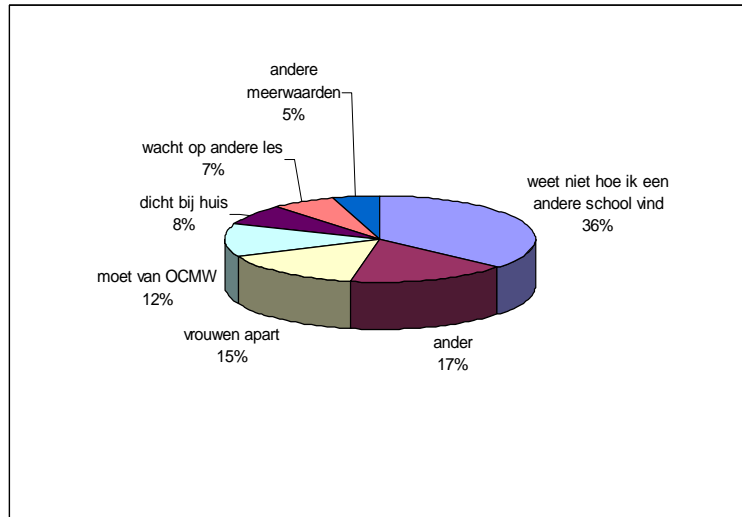
tot ptn.	%	
11	79	moet van OCMW
3	21	wacht op andere les
14	100,0	totaal

5.8. OCMW Antwerpen-Dienstencentrum De Bilzen Lange Beeldekenstraat 52 – 2060 Antwerpen

OCMW-dienstencentrum De Bilzen is een buurtgerichte ontmoetingsplaats waar buurtbewoners een kopje koffie kunnen drinken en gezellig kunnen bijbabbelen. Het dienstencentrum organiseert ontspanningsactiviteiten, cursussen of informatieve sessies, hulp bij dagdagelijkse activiteiten en informatie over wonen en zorg.

Sinds 2005 organiseert het dienstencentrum ook een aanbod NT2: de multiculturele koffie-en theenamiddag. Elke donderdagnamiddag van 13u tot 15u komen anderstalige buurtbewoners samen om Nederlands te praten met elkaar. De groepen worden begeleid door een of meerdere vrijwilligers. De grootte van de groep varieert van 1 tot 10. Jammer genoeg was er slechts één deelnemer aanwezig op de dag van het onderzoek.

Totaal OCMW

5.9. Federatie van Marokkaanse verenigingen Oudstrijdersstraat 9 – 2140 Borgerhout

De FMV is de eerste Marokkaanse landelijke federatie van migrantenorganisaties die door allochtonen zelf is opgericht. De FMV telt 80 lidverenigingen in Vlaanderen en richt zich op de emancipatie, participatie en maatschappelijk integratie van de Marokkaanse bevolking.

Momenteel volgen ongeveer 25 mensen een vrijwilligersaanbod NT2 in de lokalen van het FMV, verdeeld over twee niveaugroepen: (analfabete) beginners op maandagvoormiddag en (gealfabetiseerde) gevorderden op dinsdagvoormiddag. Beide groepen zijn vrouwengroepen. De meeste vrouwen spreken Berbers als moedertaal. Er is geen kinderopvang, maar baby's mogen mee in de les.

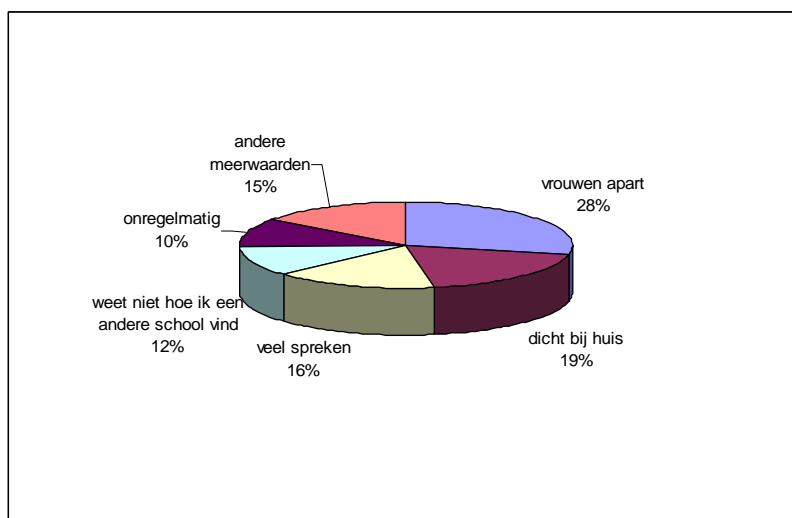
Als materiaal wordt vooral eigen materiaal gebruikt.

We ontmoetten 17 mensen: 7 beginners en 12 gevorderden.

Het onderzoek bij de beginnersgroep gebeurde via een tolk omdat de communicatie erg moeizaam verliep.

Schoolloopbaan:	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
FMV	0	4	4	8	1	17

Bijna de helft van de aanwezige vrouwen volgt nergens anders les en heeft dat ook nooit gedaan. Zoals blijkt uit onderstaande tabel, weet iets meer dan 10% van deze vrouwen bovendien niet hoe je een andere school vindt. "Alles is overal volzet", hoorden we iemand zeggen.

De bij uitstek voornaamste meerwaarde voor deze vrouwen is echter het niet-gemengde karakter van de groepen. Twee mensen mochten na hun traject bij Basiseducatie

(vervolgaanbod bij CVO) niet meer verder in niet-gemengde groepen. Een van hen vond het schandalig dat 'er in Brussel en Charleroi wél vrouwengroepen mogelijk zijn (sic)'.

Een aantal vrouwen zitten al drie jaar in deze groep. "Het is een gewoonte", zegt de tolk.

Verder speelt ook de afstand school-huis een grote rol. *"Ik moet niet ver lopen naar school. De bus is te duur en ik krijg er hoofdpijn van. Er zijn te veel mensen op de bus."*, maar ook *"Ik heb een keer geprobeerd in een andere school (Kroonstraat) maar was verdwaald."*

Opmerkelijk is dat een cursist vond dat er bij Open School te weinig op het bord werd geschreven. *"Deze groep is veel beter"*, zegt ze. Toch vindt meer dan 15% het positief dat er veel aan spreekvaardigheid wordt gewerkt.

Tenslotte vinden we het vermeldenswaardig dat er 2 vrouwen in de beginnersgroep zaten die nooit naar Open School gegaan zijn en daarom nooit als 'uitgeleerd' beschouwd werden, maar dat (eigenlijk) mogelijk wel zijn aangezien ze al drie jaar in deze groep zitten en nog steeds een tolk nodig hebben voor het interview.

5.10. Harmattan/De Loodsen Sint-Jacobsmarkt 43, 2000 Antwerpen

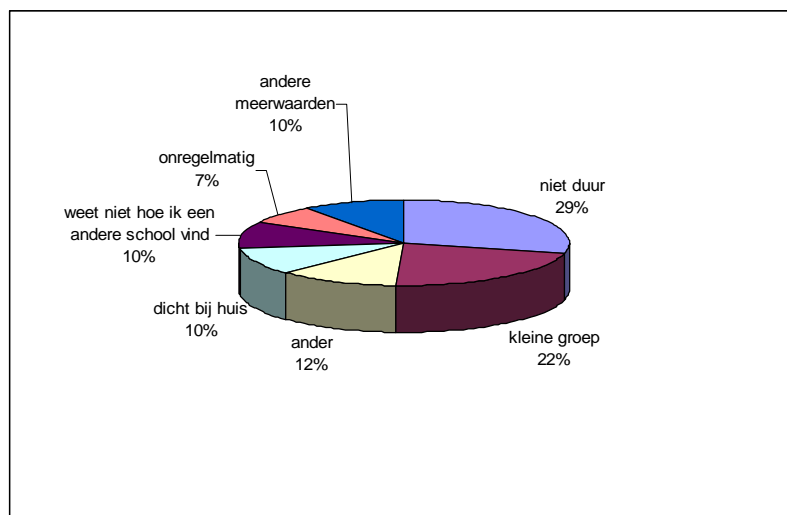
Harmattan is een project van De Loodsen, vzw. Harmattan biedt lessen Nederlands aan aan nieuwkomers die zich, om allerlei redenen, niet laten inschrijven in officiële cursussen. Op dinsdag- en woensdagvoormiddag van 9u30 tot 11u wordt er taalles gegeven aan gealfabetiseerde volwassenen. De meeste mensen volgen beide lesdagen. Een groep bestaat uit ongeveer 15 cursisten. Op donderdagvoormiddag van 9u30 tot 11u wordt er les gegeven aan een klein groepje echte beginners.

Het aanbod is gratis. Er wordt bijzondere aandacht gegeven aan menselijk contact. Daarom wordt er tijdens de pauze ook koffie/thee met een koekje aangeboden. Veel cursisten volgen al jarenlang de lessen.

We bezochten de dinsdaggroep (10 cursisten) en de donderdaggroep (2 cursisten).

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
Harmattan	1	3	2	4	2	12

Een op drie volgt een aanbod van een reguliere school. De 'anderen' volgen de zaterdaggroep bij Yaguine en Fode. (NB. Hun gegevens werden voor het onderzoek hier opgenomen. In de gegevenstabel van Yaguine en Fode komen deze mensen niet meer voor)

Het gratis karakter van de lessen is zeer belangrijk, zo ook het gezellige en informele karakter van de kleine groep. De cursisten, van wie sommigen hier al jaren les volgen, voelen zich thuis in deze groep.

De categorie 'andere' zijn mensen die als grootste meerwaarde het Russisch karakter van de groep benoemen. Alle gealfabetiseerde aanwezigen tijdens het onderzoek waren Russischtalig. Af en toe legde iemand een begrip of een opdracht in de eigen taal uit aan de klasgenoten. Ook de pedagogische kwaliteiten van de vrijwilliger werden geroemd (en worden hier als 'andere' gecategoriseerd).

5.11. Wederzijds Hulpbetoon - Tabora Louis Strausstraat 3; 2020 Antwerpen

Wederzijds Hulpbetoon vzw is in Antwerpen actief in de parochie Christus Koning. Daar organiseert de vereniging in de parochiezaal 'Expo Rex' tweewekelijks voedselbedelingen, een doorgeefluik voor tweedehand kledij, hulp bij boodschappen en ook arbeidsbemiddeling voor mensen die recht op werk hebben.

In het kader van de arbeidsbemiddeling worden sinds 2002 ook conversatielessen georganiseerd. De naam van de conversatielessen, Tabora, is een samensmelting van Taal en Labor en heeft niets te maken met Tabora vzw, een vereniging van de privé talenschool Athena.

Doel van Tabora is de taalvaardigheid verbeteren van kansarmen om op de werkvloer te kunnen functioneren. Naast taallessen worden daarom ook praktische tips en sollicitatietraining gegeven en worden deelnemers begeleid tot op de werkvloer.

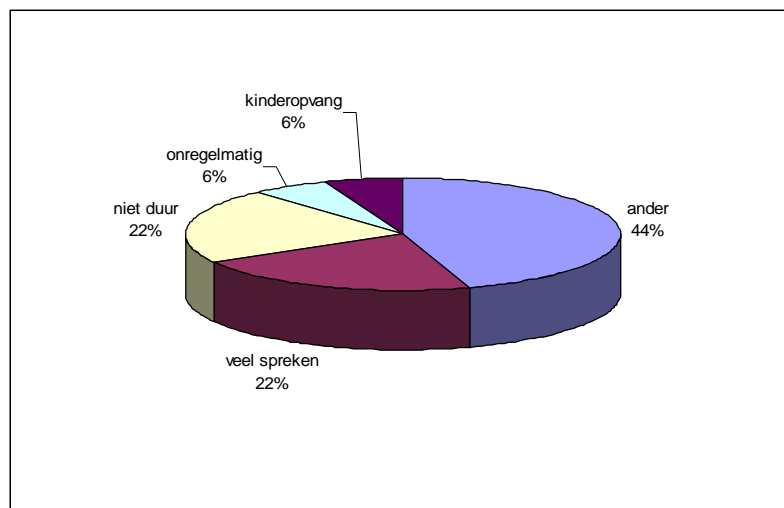
Twee vrijwilligers wisselen elkaar af. Een geeft mondelinge grammaticale oefeningen (met zelf ontworpen materiaal) op woensdag van 10u tot 12u. De ander geeft conversatie op vrijdag van 10u tot 12u.

De lessen zijn gratis. Koffie en thee worden voorzien.

We telden 13 cursisten op de woensdag van het onderzoek. Met een van hen was te weinig communicatie mogelijk om een onderzoek zinvol uit te voeren. Die dag was er in de kamer naast het leslokaal voedselbedeling. Op zulke dagen zijn er dubbel zoveel cursisten. Zes cursisten komen ook op vrijdag en vormen bijna de voltallige vrijdaggroep.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
Wederzijds Hulpbetoon	4	0	5	2	1	12

Het is duidelijk dat Tabora geen aanbod is voor laaggeschoolden. Niemand van de aanwezigen volgt momenteel les bij Open School. Bovendien volgde de 5 mensen 'dropouts' vroeger allemaal les in een CVO. Van de drie mensen die nooit enig ander aanbod gevolgd hebben, was er één duidelijk erg laaggeschoold. Met haar was trouwens geen communicatie mogelijk – volgens de klasgenoten volgde ze vooral les om het sociale aspect en niet zozeer om het Nederlands.

De categorie 'ander' kunnen we uitsplitsen in drie, even grote groepen:

1. mensen voor wie de arbeidsbegeleiding de grootste meerwaarde is
2. mensen voor wie de leraar, met zijn gedegen grammaticale aanpak, de grootste meerwaarde is.
3. mensen voor wie de voedselbedeling een grote meerwaarde is

5.12. IVCA Paleisstraat 39 – 2018 Antwerpen

IVCA (Intercultureel Vrouwencentrum Antwerpen) is het huis van YWCA-Antwerpen vzw, een centrum van en voor vrouwen van alle nationaliteiten, leeftijden, overtuigingen en culturen.

In de conversatiegroepen van IVCA wordt elke week gepraat rond een bepaald thema dat voor de vrouwen relevant is en direct bruikbaar in hun dagelijks leven. Bedoeling is vooral om te durven spreken. Hierdoor wordt meteen ook een actieve participatie aan het maatschappelijk gebeuren bevorderd. De centrale doelstelling van IVCA is immers empowerment van vrouwen.

Beginners komen op dinsdag van 13u tot 15u; gevorderden op donderdag van 10u tot 12u

Alle cursisten zijn gealfabetiseerd. De cursus kost 8 euro. De NT2-vrijwilliger gebruikt eigen materiaal.

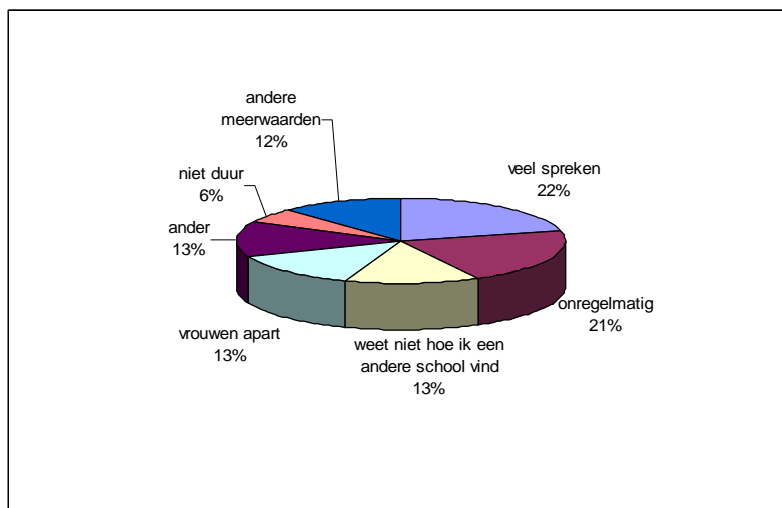
IVCA biedt, als een van de weinige organisaties in Antwerpen, kinderopvang aan voor cursisten van het eigen centrum.

Naast de conversatiegroepen geeft IVCA ook 2 moedergroepen. Eén groep wordt gegeven door Open School en in de andere groep wordt opvoedingsondersteuning gegeven door eigen docenten. In de lokalen van IVCA geeft Open School ook nog drie tussengroepen (organisatorisch staat dit los van IVCA maar de cursisten kunnen eventueel gebruik maken van de kinderopvangfaciliteiten, ook al zijn daar geen formele afspraken over).

We troffen in beide groepen samen 10 vrouwen aan:

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
IVCA	0	0	6	4	0	10

De meeste vrouwen zaten vroeger in het reguliere onderwijscircuit (4 Open School en 2 CVO) maar stopten om uiteenlopende redenen (geen kinderopvang, maar vooral het feit dat de les slechts een keer per week plaatsvindt). Niemand volgt ook elders een cursus Nederlands.

Zoals blijkt uit bovenstaande grafiek valt het erg op dat de kinderopvang door weinig bevraagde vrouwen als belangrijk wordt ervaren. (noot: De cursisten van de moedergroepen maken wel meer gebruik van de kinderopvang). Veel vrouwen maakten vroeger wel gebruik van de kinderopvang, maar hebben nu schoolgaande kleuters.

Het doel van een conversatiegroep (veel spreken) wordt blijkbaar bereikt.

5.13. Elegast

Twee Netenstraat 13a – 2060 Antwerpen

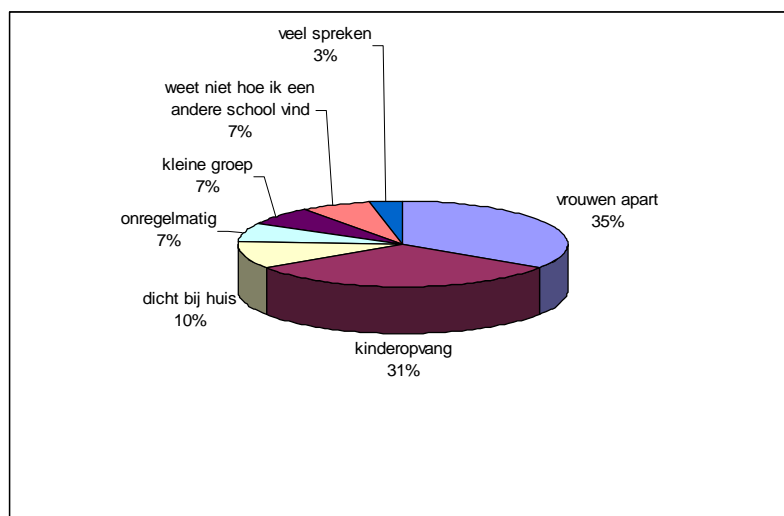
Elegast vzw bestaat uit 17 diverse diensten in de zorgverlening aan kinderen, jongeren en ouders-volwassenen die zich in precare leefomstandigheden bevinden. Het buurtwerk den Dam biedt kooklessen aan, maar ook computerlessen, moedergroepen, een hobbykelder, spelnamiddagen, huiswerkbegeleiding en NT2.

De Nederlandse taallessen gaan door elke donderdag van 13u30 tot 15u. De lessen zijn gratis. In principe zijn ze toegankelijk voor iedereen, maar in de praktijk komen er enkel vrouwen naar de lessen. Kleine kinderen zijn welkom. Als materiaal wordt Hippo en 'Schrijven voor Alledag' gebruikt. Alle cursisten zijn gealfabetiseerd.

Op de dag van het onderzoek waren 6 vrouwen aanwezig. Drie mama's volgden les met hun kind naast zich.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
Elegast	0	0	2	4	0	6

Een cursiste was vroeger naar Open School geweest, een andere naar een CVO. De vier andere waren nooit naar een andere school geweest.

Het feit dat de groep niet gemengd is, is de belangrijkste meerwaarde volgens de cursisten. Nochtans is dit een vrouwengroep de facto, niet omdat de organisatoren het zo gepland hebben. Kinderopvang is er niet echt, maar kinderen zijn wel welkom. Of zoals een mevrouw het uitdrukt: "Ik wil wel, maar mijn kind kan niet mee. Ik ben in Atlas geweest, ze hebben nog gezegd dat ik naar Ivca kan."

Een ander opmerkelijk citaat: "Ik wil liever naar een groep met alleen vrouwen, niet omdat mijn man dat zegt maar voor mezelf. Sommige mannen hebben geen respect voor vrouwen, in de pauze zeggen ze soms vieze woorden. Dat heb ik gehoord van andere vrouwen. Zelf had ik daar geen last van, de mannen in mijn klas hadden wel respect voor de vrouwen."

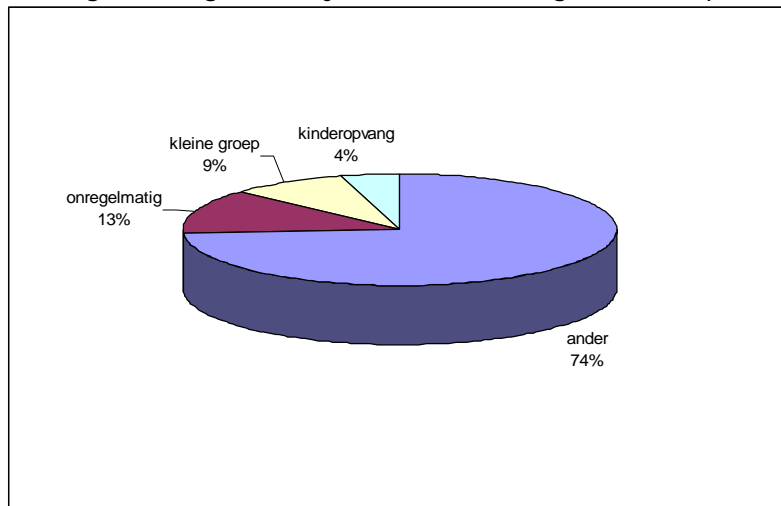
5.14. Vereniging Tsjetsjeense Gemeenschap Antwerpen (VTGA) Borgerhoutsestraat 63, 2140 Borgerhout

De VTGA brengt Tsjetsjenen met elkaar in contact en ondersteunt hen bij hun integratieproces. De vereniging heeft een aanbod om Tsjetsjenen te begeleiden in hun zoektocht naar werk. De vereniging zet ook culturele, sportieve, educatieve en ontmoetingsactiviteiten op. Ze behartigt ook de belangen van de Tsjetsjeense gemeenschap.

Naast danslessen, sportactiviteiten, ontmoetingsactiviteiten,... organiseert de VTGA lessen Nederlands op zondag van 11u30 tot 13u. De docent is een vrijwilliger van Tsjetsjeense origine. De lessen worden ook hoofdzakelijk gegeven in het Tsjetsjeens en zijn bedoeld als bijles, als aanvulling op de lessen die de cursisten elders volgen.

schoolloopbaan	CVO	OSA	EX	geen	andere	tot
VTGA	4	1	0	0	1	6

Voor iedereen is dit dus een extra aanbod, bovenop de gewone lessen. De persoon in de categorie 'andere' volgde vroeger les bij een CVO en volgt nu een opleiding bij VDAB.

De aanwezige cursisten waren bijna unaniem: de grootste meerwaarde voor hen is het feit dat de leraar zelf Russischtalig is. De voertaal tijdens de les is Nederlands, maar heel regelmatig wordt op het Russisch overgeschakeld.

Vanaf een half uur voor de les kunnen cursisten met individuele vragen beroep doen op de docent.

5.15. Pools-Vlaams Culturele Club Watra Hopland 55; 2000 Antwerpen

Watra is een ontmoetingsplaats voor Polen en Vlamingen.

Naast zangavonden, feesten, excursies en ontmoetingsavonden biedt de organisatie ook Poolse taallessen aan en NT2.

De Nederlandse lessen worden gegeven door een (Poolssprekende) Vlaming, elke woensdagavond (gevorderden) en donderdagavond (beginners) van 20u tot 22u.

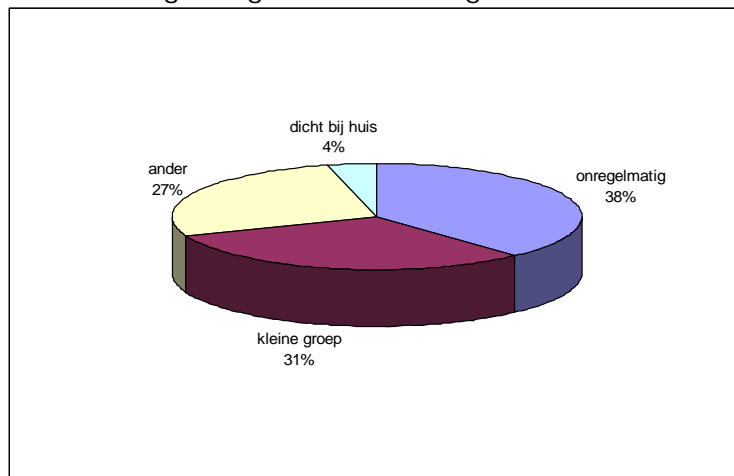
Wie het volledige lessenpakket van twee jaren volgt krijgt een diploma. Elk jaar is er een tussentijds examen en een eindexamen. De uitreiking van de diploma's vindt plaats op het eindejaarsfeest in juni in aanwezigheid van de Poolse consul.

Op het moment van het onderzoek stonden 14 cursisten ingeschreven (7 per niveau). Het maximum per groep is 12.

We onderzochten slechts 1 van de 2 groepen, nl. de woensdaggroep, dit wegens tijdgebrek (het aanbod van Watra kwam ons na afronding van het onderzoek ter ore).

De lessen kosten 5 euro per les (voor een les van 2 uur is dat dus 5 keer de prijs van het regulier aanbod!). We zouden dus van een commercieel aanbod kunnen spreken, ware het niet dat het cursusgeld vooral dient ter compensatie van de vervoerskosten van de vrijwilliger, die pendelt tussen Gent en Antwerpen.

Tijdens de lessen wordt stevig wat grammatica aangeboden. Voertaal hierbij is Pools.

Alle respondenten die het goede uurrooster als grootste meerwaarde kozen, deden dit omdat de lessen slechts een maal per week gegeven worden. Iedereen van de aanwezigen werkt.

De meerwaarde 'kleine groep' wordt als volgt geïllustreerd door de organisator: "Alle verjaardagen worden samen gevierd. We zijn 1 groep, 1 familie. Onze leraar is 20 jaar hier. Iedereen voelt zich hier ontspannen. Dat geeft meer 'courage' om te leren".

De meerwaarde 'ander' is het feit dat de leraar Pools spreekt. "Pools is beter", "Vragen stellen in het Pools is gemakkelijk"

Slechts 1 cursist ging vroeger naar CVO: "De leraar was niet goed".

Alle andere cursisten volgden nooit elders les. Het regulier aanbod bleek ook niet erg bekend te zijn.

5.16. Conclusies

1. De cursisten van Yaguine en Fodé, vnl. mensen met een precair verblijfsstatuut, geven veel gewicht aan het gratis karakter van de lessen.
2. Mensen die uitgeleerd zijn bij Open School zitten vooral bij TaalOor.
3. Meer dan de helft van de onderzochte TaalOor-groepen zijn (al dan niet expliciete) vrouwengroepen. Toch kiest slechts 1 deelnemer van de 89 voor de meerwaarde 'vrouwen apart'.
4. De lestijd en de flexibiliteit van het uurrooster is een zeer belangrijk argument voor de Yaguine en Fodé-groepen op zaterdag.
5. Bij CAW De Terp, een van de twee aanbieders van gestructureerde kinderopvang, wordt die kinderopvang heel sterk gewaardeerd door de aanwezige cursisten. Velen haakten af in het reguliere circuit na de geboorte van hun eerste kind.

6. Algemene Conclusies

1. Elke vrijwilligersorganisatie heeft zijn eigen kleur. Die eigenheid wordt sterk bepaald door de ontstaansgeschiedenis van de organisatie, de doelstellingen van de organisatie, het doelpubliek, en uiteraard de vrijwilligers. Groepen met elkaar vergelijken heeft dus eigenlijk weinig zin.
2. Waarom hebben NT2-cursisten nog steeds belangstelling voor vrijwilligersinitiatieven terwijl er nauwelijks nog wachtlijsten zijn in het regulier aanbod? Het zijn inderdaad niet de wachtlijsten die de grote aantrekkingspool zijn van vrijwilligersorganisaties. Het is wel de flexibiliteit om naar de les te komen wanneer dat de cursisten uitkomt, de ruimte om veel te spreken, en dat alles voor weinig of geen geld.
3. Bieden deze NT2-vrijwilligersinitiatieven wel een meerwaarde t.o.v. reguliere lessen? Voor 38% van de respondenten van dit onderzoek alvast wel: zij combineren een cursus in het vrijwilligersaanbod met een andere les binnen het regulier onderwijs. Zij zien het vrijwilligersaanbod zelf als een aanvulling op die les en vice versa. 35% van de respondenten haakte ooit af van het regulier onderwijs. Volgens deze mensen biedt het vrijwilligersaanbod een meerwaarde die ze niet (meer) vonden in het regulier aanbod.
4. Dit rapport bevat geen expliciete aanbevelingen voor het regulier aanbod. Toch kunnen er een aantal voorzichtige conclusies getrokken worden:
  - o Het Huis van het Nederlands moet zich bezinnen over welke acties kunnen ondernomen worden om de bekendheid van het regulier aanbod te vergroten bij vrijwilligersorganisaties, hun vrijwilligers/lesgevers en het publiek waar het uiteindelijk om gaat: de cursisten.
  - o Voorts leven er blijkbaar nog een reeks misvattingen bij vrijwilligers over het regulier aanbod. Het Huis van het Nederlands kan aan vrijwilligers duidelijk maken dat er anders wordt lesgegeven dan mensen zich misschien voorstellen. Er wordt meer aan niveaudifferentiëring gedaan dan men denkt, het gaat er minder grammaticaal aan toe dan vroeger, enz
  - o De in dit onderzoek zo vaak genoemde flexibiliteit van de uurroosters van sommige organisaties kan voor reguliere aanbieders misschien leiden tot reflectie over alternatieve lestijden.
  - o Hetzelfde geldt voor de grote nadruk die door de respondenten van dit onderzoek werd gelegd op 'veel spreken'. Misschien is er ruimte voor meer conversatiegroepen. Misschien ook komt er een grotere doorstroom naar de (aanvullend werkende) 'zuivere' spreekgroepen.
5. Ook voor vrijwilligersorganisaties kunnen de resultaten van dit onderzoek een aantal kansen tot verbetering bieden:
  - o De zwaarst wegende meerwaarde is 'veel spreken'. Toch worden in veel organisaties alle kansen tot veel spreken nog niet benut. Lesgevers geven al te vaak les op een manier die identiek is aan die van het regulier onderwijs.

- Er zijn voor vrijwilligers veel mogelijkheden om aanvullend aan het regulier aanbod te gaan werken. Zo kan iets moois worden aangeboden wat op dit moment jammer genoeg met overheidsgeld niet kan worden gefinancierd. We denken aan activiteiten voor uitgeleerden van Open School, een-op-een conversatie, begeleiden van socio-culturele activiteiten, enz., allemaal activiteiten die nauw aansluiten op de in dit onderzoek vernoemde meerwaarden.
- De vrijwilligers kunnen hun cursisten helpen door zichzelf goed te informeren over het totaalaanbod NT2 in Antwerpen en die informatie over te dragen op hun cursisten. Dat is goed omdat mensen zo met kennis van zaken vrij kunnen beslissen hoe ze dit leer-avontuur verder vorm willen geven.

Huis van het Nederlands Antwerpen
p/a ATLAS
Carnotstraat 110
2060 Antwerpen
Tel. 03 227 70 55
huisvanhetnederlands@stad.antwerpen.be